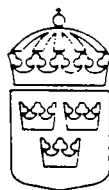

Riksdagens protokoll

1989/90:66

Tisdagen den 13 februari

Kl. 14.30–17.39

Protokoll
1989/90:66

1 § Meddelande om uppskjutet besök av Tjeckoslovakiens talman

Svar på frågor

Anf. 1 TALMANNEN:

Jag får meddelat att Alexander Dubček på grund av sjukdom varit tvungen att uppskjuta sitt besök i riksdagen som skulle ha ägt rum den 14–16 februari.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 februari.

3 § Svar på fråga 1989/90:414 om majoritetsval

Anf. 2 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Per Gahrton har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att införa majoritetsval i Sverige. Frågan föranleddes av vad jag anförde i den allmänpolitiska debatten förra veckan.

Jag har ingen annan uppfattning i frågan om valsystemet i dag än den jag gav uttryck för i den allmänpolitiska debatten. Jag är anhängare av det valsysteem som vi nu har och som grundar sig på en överenskommelse mellan partierna under arbetet med författningsreformen. Och jag upprepar att man bör tänka sig mycket noga för innan man med hjälp av ett nytt valsysteem tvingar fram förändringar i partistrukturer.

Vad jag sade förra veckan här i kammaren var att om vi inte klarar att i besvärliga tider åstadkomma det samarbete mellan partierna i denna riksdag som det proportionella valsysteemet förutsätter, då kommer kravet på majoritetsval att väckas igen. Inte för att, som Per Gahrton antyder i sin fråga, inskränka demokratin, utan för att undvika en parlamentarisk handlingsförlamning som i sin förlängning – och det visar den politiska historien många exempel på – kan komma att hota hela det demokratiska styrelseskicket.

Anf. 3 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag är tacksam för att statsministern är anhängare av det valsysteem som vi har och att han inte på något sätt vill inskränka demokratin.

Svar på frågor

I dessa dagar finns det människor som jämför socialdemokratin med de sönderfallande kommunistpartierna i Östeuropa, inte minst på grund av regeringens förslag om strejkförbud. Vi i miljöpartiet har en mycket mer nyanserad bild. Visserligen ser vi ibland ett betongansikte, men det tror jag att också många socialdemokrater gör, vilket även har uttalats offentligt. Men vi ser också ett mjukare och grönare folkrörelseansikte, och det skulle vi gärna vilja locka fram mer av. Därför har vi medverkat till den demokratiska plikt, som Ingvar Carlsson betonade vikten av, som innebär att en vald riksdag måste i besvärliga tider se till att försöka sköta sin uppgift och inte genast kasta sig in i ett nyval, om det går att på saklig grund att få till stånd uppgörelser i parlamentet.

Regeringen har ju erkänt att strejkförbudet var en felbedömning. Jag ställer mig ändå litet frågande inför att Ingvar Carlsson i svaret i viss mån förefaller att ha frågan om majoritetsval i bakfickan. Jag vill därför fråga: Är det inte bättre att man ger upp sådana tankar och inleder ett förtroendefullt samarbete med freds- och miljörörelsen? Då slipper man fundera över majoritetsval och liknande utflykter i det som är mindre demokratiskt.

Anf. 4 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Eftersom Per Gahrton i dag var mycket nyanserad, vill jag medverka till denna nyansering genom att till kammarens protokoll anteckna följande.

I sin fråga säger Per Gahrton att majoritetsval är djupt odemokratiskt. Det är en beskrivning som jag inte kan ställa mig bakom. Det skulle innebära att länder som USA, Storbritannien, Canada, Nya Zeeland och Frankrike är djupt odemokratiska, och det är naturligtvis inte en korrekt beskrivning. Dessa länder är demokratiska, men man har ett valsystem där man mycket starkt har prioriterat att regeringsmakten måste fungera och att den måste vara handlingskraftig. Därför har man sett till att utslagen blir väldigt kraftiga.

Om man skall gå över från ett proportionellt valsystem till ett system med majoritetsval, medför detta ett ingrepp i partistrukturen som inger en viss olust. Jag har varnat för tendenser i tiden till att man med detta valsystem inte känner ansvar för att göra de kompromisser som är nödvändiga. Därför måste alla parter anstränga sig att förstå varandra och försöka finna förslag som gagnar landet och medborgarna, och inte finna en minsta gemensam nämnare som gör att det blir urvattnade förslag. Om man lyckas i denna sin föresats, blir det inte aktuellt med någon diskussion om majoritetsval i Sverige.

Anf. 5 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Det som statsministern nu säger här innebär en utveckling åt rätt håll, att man inte skall behöva ta till sådana metoder om partierna i riksdagen visar sitt ansvar.

Vi i miljöpartiet är alltid nyanserade med utgångspunkt från den verklighet som råder. I ett läge där det föreslås majoritetsval och t.o.m. strejkförbud blir vi kanske något mindre nyanserade. I ett läge där förslag om strejk-

förbud dras tillbaka och majoritetsval framställs snarast som någonting som andra är benägna att ta till blir vi naturligtvis mycket mer nyanserade.

Jag vill gärna upprepa min fråga om statsministern också tror att en framtid för den svenska demokratin – och för att vi skall slippa majoritetsvalsresonemang av den här typen – vore ett bättre och djupare samarbete mellan arbetarrörelsen med dess historiska förgreningar och miljö- och fredsrörelsen.

Anf. 6 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Jag tycker att jag redan har svarat på Per Gahrtons fråga. Jag har inget ytterligare att tillägga.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1989/90:398 om kompensation till idrotten för kostnader på grund av skattereformen

Anf. 7 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Lennart Brunander har frågat vad jag kommer att göra för att kompensera idrotten och andra ideella organisationer för den kostnadsökning som skatteomläggningen förorsakar dem.

Bakgrunden till Brunanders fråga är en enkät gjord av Sveriges Riksidrottsförbund i november 1989 bland special- och distriktsförbund. På Riksidrottsförbundet anser man att siffrornas exakthet kan ifrågasättas. Det är dock odiskutabelt att idrotten berörs av skattereformen.

I sitt remissvar inför 1991 års skatteomläggning har man från Riksidrottsförbundet ställt sig positiv till huvudlinjerna för reformen. Samtidigt har man pekat på vissa olägenheter som kan komma att drabba svenskt föreningsliv, om gällande regler förändras.

Regeringen har lämnat sitt förslag till lagrådet för granskning. I förslaget har idrottens synpunkter till viss del redan beaktats. Det gäller bl.a. riksskatteverkets rekommendationer om schablonavdrag i inkomstslaget tjänst i samband med idrottslig verksamhet samt beskattning och uttag av socialavgifter i fråga om tävlingsvinster i samband med idrottslig verksamhet.

Regeringen har stor förståelse för de synpunkter som kommit från idrottsrörelsen och andra folkrörelser. I lagrådsremissen sägs:

”Enligt min mening bör därför skattereformens effekter för folkrörelserna följas upp med särskild uppmärksamhet. Skulle det vid en sådan analys visa sig att icke avsedda effekter uppkommer är jag självfallet beredd att vidta motverkande åtgärder”.

Anf. 8 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för svaret. Denna skatteomläggning som har initierats av socialdemokraterna och folkpartiet får ju den effekten för ideella organisationer, idrottsorganisationer och andra organisationer som inte betalar inkomstskatt att dessa får vara med och betala reformen, men de får inte tillbaka någonting. Detta gör att dessa organisationer

Svar på frågor

förlorar stora pengar, och på det här sättet drabbas idrottsrörelsen väldigt hårt. Det rör sig om ideellt arbetande människor som lägger ner hela sin själ i denna verksamhet. Redan i dag har man problem med att få fram pengar. Nu skall man ha fram ytterligare 500 miljoner.

Bostadsministern säger att även Riksidrottsförbundet tycker att siffrorna är osäkra. Ja, det kanske de är, men det kan lika gärna röra sig om mer än 500 miljoner som mindre. Jag tycker därför att det vore viktigt att här få ett besked från bostadsministern om att vi på något sätt skall kompensera idrottsrörelsen för kostnaderna. Det här är betydligt mer än vad staten totalt ger i stöd till idrottsrörelsen.

Som sista punkt i svaret tar bostadsministern upp ett citat ifrån lagrådsremissen där det sägs att om något oförutsett inträffar som leder till kostnader, skall man göra något åt det. Att det på grund av momsens blir dyrare att åka, att köpa en mängd saker, att äta på restaurang och att bo på hotell – varor och tjänster som idrottsrörelsen utnyttjar mycket – kan inte vara oförutsett. Hur har bostadsministern tänkt klara detta så att inte idrotten tappar mark? Det rör sig om mycket stora pengar, och det kommer att få förödande effekter om ingenting görs.

Anf. 9 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! För det första, Lennart Brunander, utgör de totala statliga medlen som satsas på idrotten nära 800 miljoner. Jag nämner detta för att den korrekta uppgiften skall finnas i riksdagens protokoll, eftersom Lennart Brunander säger att stödet är betydligt mindre än den kostnad som idrottsrörelsen tror att den kommer att ådra sig genom skattereformen.

För det andra vill jag säga att det citat jag anförde ur lagrådsremissen inte handlar om oförutsedda händelser. Det handlar om att skattereformens effekter på folkrörelserna skall följas upp med särskild uppmärksamhet. Skulle det vid en sådan analys visa sig att det uppstår icke avsedda effekter, skall man vidta motverkande åtgärder. Det är precis vad som står i remissen. Det är naturligtvis det svar som är möjligt att ge i dag. Varken Lennart Brunander eller jag vet ännu vilka effekterna kan komma att bli. Det är angeläget att man tar reda på detta. Det är precis det som avses med skrivningen i lagrådsremissen. Vi återkommer så småningom med en proposition i skattefrågan. Det här var således lagrådsremissen.

Anf. 10 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt att man inte kan veta exakt vad som kommer att ske och hur stora kostnaderna blir. Men man vet väl ändå så mycket, bostadsministern, att detta kommer att medföra betydande kostnader för idrottsrörelsen, liksom för alla andra ideella organisationer?

I lagrådsremissen talas om icke avsedda effekter. Jag tycker att det är en litet konstig skrivning. Man måste vara medveten om att detta medför ökade kostnader. Innan man lägger fram ett sådant förslag borde man därför utvärdera på vilket sätt man kan kompensera en grupp som man inte vill skall drabbas. Jag hoppas verkligen att regeringen inte vill att idrottsrörelsen skall drabbas på detta sätt.

500 milj. kr. – det ligger i alla fall i den storleksordningen – är en bety-

dande summa för idrottsrörelsen, som redan i dag har ont om pengar. Man kämpar med näbbar och klor för att få ekonomin att gå ihop. Det borde bostadsministern, som själv är verksam i sådan verksamhet, veta.

Prot. 1989/90:66
13 februari 1990

Svar på frågor

Anf. 11 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag kommer inte längre i diskussionen med Lennart Brunander i dag än att hänvisa till den skrivning som görs i lagrådsremissen, där regeringen förklarar att man skall följa upp detta och att om effekter som man inte räknat med uppkommer skall man vidta motverkande åtgärder. Det är väsentligt att understryka att regeringen således inte har lämnat folkrörelserna åt deras öde. Vi kommer att noga följa utvecklingen.

Idrottsrörelsen påverkas naturligtvis av alla förändringar när det gäller indirekta skatter. Vi har emellertid redan moms på en lång rad tjänster i det svenska samhället. När den infördes eller höjdes – under den borgliga perioden höjdes momsen vid skilda tillfällen – vet jag inte vilka särskilda åtgärder man vidtog.

Det är således viktigt och angeläget att understryka att vi talar om en stor skattereform. I den mån idrottsrörelsen och andra folkrörelser drabbas skall vi titta på det.

Anf. 12 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! I detta fall blir det en väsentlig skillnad i förhållande till andra förändringar av momsen eller andra skatter. Man genomför en sänkning av inkomstskatten så att människor skall få mer pengar att röra sig med. Sedan tar man tillbaka en del genom att höja momsen. Idrottsföreningarna och andra föreningar har däremot ingen möjlighet att få någon lättnad i sin ekonomi genom minskningen av inkomstskatten. Därför blir detta så fel och slår så hårt mot dem.

Det borde stå ganska klart att man redan i ingångsskedet borde ha haft något förslag som ger idrottsrörelsen en möjlighet. Vi har t.ex. talat om möjligheten att ge idrottsrörelsen del av de statliga spelen. Det är ett sätt att förbättra idrottsrörelsens ekonomiska situation, som borde kunna aktualiseras i detta sammanhang. Jag är tacksam om regeringen ändå har ögonen öppna. Jag hoppas att detta meningsutbyte ändå skall resultera i att regeringen inte släpper frågan.

Anf. 13 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Vi har, som jag nu för tredje gången vill understryka, redan gett uttryck för detta i lagrådsremissen.

Får jag sedan bara säga till Lennart Brunander i det här sammanhanget att när det gäller de tankegångar som man från tid till annan redovisar om att idrottsrörelsen skall få del av de statliga spelen, i detta fall av Tiptjänsts verksamhet, är det naturligtvis fråga om samma form av pengar. Det är pengar som annars går in i statskassan, som man skall ge idrotten.

Jag tycker att idrottsrörelsen är en så pass viktig folkrörelse att det är i denna kammare som man skall diskutera stödet till idrotten. Idrotten skall som folkrörelse inte vara beroende av svenska folkets vilja att tippa och be-

driva andra former av spel, utan den skall ha sina anslag genom i demokratisk ordning fattade beslut i riksdagen.

Svar på frågor

Anf. 14 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag är tacksam för att bostadsminister Lönnqvist tycker att idrotten är så viktig att man måste fatta beslut i riksdagen. Det har jag inget emot. I så fall borde man dock göra det och lägga fram förslag så att idrottsrörelsen kan klara sin ekonomiska situation. Jag tycker inte att bostadsministerns resonemang riktigt går ihop med det skatteförslag som har lagts fram.

Jag tycker att skrivningen i lagrådsremissen är mycket vag. Man talar om något som man egentligen redan borde veta och som man också borde ha ett recept för hur man skall åtgärda. Idrottsrörelsen är verkligen inte betjänt av att bli behandlad på det här sättet. Det är väsentligt om vi kan få ett besked från bostadsministern om att det här kommer att åtgärdas så att idrottsföreningarna ute i landet kan andas ut.

Anf. 15 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag hänvisar till lagrådsremissens text, och jag vill bara understryka att Lennart Brunander så småningom får möjlighet att diskutera denna fråga när den kommer till riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1989/90:415 om effekterna av skatteomläggningen för de ideella organisationerna

Anf. 16 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Stig Bertilsson har frågat om jag är beredd att tillsätta en utredning om de ideella föreningarnas totala skatte- och avgiftssituation och om jag är beredd att vidta åtgärder som motverkar effekterna för idrottsrörelsen av skatteomläggningen.

Vid behandlingen av vissa lotterifrågor i riksdagen i november 1989 uttalade riksdagen att det med hänsyn till vikten av att idrotten även i fortsättningen har en självständig ställning i förhållande till samhället måste ankomma på idrottsrörelsen att väcka frågan hos regeringen om en sådan utredning.

Vid behandlingen av förslaget om en utredning vid riksidrottsmötet i Östersund i november 1989, avslogs med bred majoritet förslaget om en parlamentarisk utredning. Frågan har sedan dess inte aktualiserats av Riksidrottsförbundet.

Beträffande andra delen av Stig Bertilssons fråga vill jag hänvisa till mitt svar tidigare i dag till Lennart Brunander. Som framgår därav har regeringen stor förståelse för de synpunkter som kommit från idrottsrörelsen och andra folkrörelser rörande nästa års föreslagna skatteomläggning. I lagrådsremissen sägs:

”Enligt min mening bör därför skattereformens effekter för folkrörelserna

följas upp med särskild uppmärksamhet. Skulle det vid en sådan analys visa sig att icke avsedda effekter uppkommer är jag självfallet beredd att vidta motverkande åtgärder.”

Anf. 17 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Av statsrådets svar får man, med all respekt, intrycket att han inte vill ta itu med, eller att han tar lätt på, den allvarliga situation som Sveriges alla ideella föreningar, inte minst idrottsföreningarna, befinner sig i. Det tycker jag är förvånande, eftersom statsrådets förankring i idrottsrörelsen är väl känd.

När statsrådet nu försöker förringa effekten av skatteomläggningen genom att hänvisa till en lagrådsremiss verkar det som om det kanske inte tidigare har nått fram till honom att de stora kostnadsökningar som han nyligen debatterade med Lennart Brunander kommer att ske. Apropå vad detta betyder för idrottsföreningarna och andra föreningar kan jag säga att om man skulle kompensera de stora skatteökningarna, motsvarar det en ökning av LOK-stödet med sex gånger jämfört med det belopp som gällde för 1989.

Inom föreningslivet och inom idrotten är man verkligen oroad över utvecklingen. Jag skall be att få citera ur det senaste numret av idrottsrörelsens egen tidning, Svensk idrott, där chefredaktören Anders Magnusson har skrivit följande: ”---applåderna har definitivt tystat. Beräkningar tyder på att idrottsrörelsen årligen kan komma att förlora upp till en halv miljard på skatteomläggningen. Svindlande belopp. Det betyder att landets 20 000 redan hårt pressade idrottsföreningar bara under 1990 förlorar i genomsnitt 25 000 kronor var. --- Idrottssverige vill ha svar. När och hur tänker regeringen kompensera idrotten för effekten av skatteomläggningen?”

Den sistnämnda frågan har idrottsministern alldeles nyss diskuterat med Lennart Brunander. Vore det inte lämpligt, idrottsministern, att nu vidta åtgärden att allra först tillsätta denna utredning? Förutsättningarna för idrotten och föreningslivet har förändrats markant jämfört med den tidpunkt när beslutet fattades i Östersund 1989 i och med skatteomläggningen. Jag tycker att idrottsministern skall ta initiativet och tillsätta den här utredningen.

Anf. 18 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! För det första vill jag med skärpa tillbakavisa påståendet att regeringen skulle ta lätt på folkrörelsernas situation. Vi har på olika sätt kraftigt förbättrat möjligheterna för folkrörelsernas arbete, och det tänker vi fortsätta med.

För det andra vill jag klargöra att omfattningen av den påverkan som framför allt höjningen av den indirekta skatten på resor kan få måste kartläggas, precis som det står i lagsrådsremissen, innan man tvärsäkert kan uttala sig om effekterna. Det är just det som regeringen ämnar göra, och därefter skall den ta ställning till hur man skall kunna vidta motverkande åtgärder.

För det tredje vill jag understryka att denna kammare har sagt att man är intresserad av en utredning på det här området under förutsättning att idrottsrörelsen begär en sådan. Jag var närvarande vid riksidrottsmötet i Östersund. Det fanns en mycket kraftig majoritet för att man inte skulle begära en utredning, utan dessa frågor skulle hanteras på sedvanligt sätt. Idrottsrö-

Svar på frågor

relsen är i dag inte intresserad av en utredning. Det vore då fel av mig att dels gå emot vad riksdagen har sagt om att tillsätta utredningen, dels gå emot idrottsrörelsens egen uppfattning.

För det fjärde kan jag konstatera att idrottsrörelsens remissvar på skatteutredningen, och idrottsrörelsens enkät om effekterna av den, presenterades just vid riksidrottsmötet i Östersund. Det var inte något som var okänt. Det som var okänt var att regeringen redan i lagrådsremissen tagit till sig en del av de synpunkter som idrottsrörelsen förde fram i sitt remissvar.

Anf. 19 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Vidden av de förändringar som skatteomläggningen medför var okända för delegaterna i Östersund. Nu har man uppmärksammat vad det här betyder. Man jämför den uppräknig av LOK-stödet med en krona eller två som regeringen nu är beredd att göra med kostnaderna som man nu i stället får på grund av den här omläggningen.

Förutsättningarna har radikalt förändrats, idrottsministern. Det finns en utomordentligt god grund för att idrottsministern tar initiativ till en utredning. Det handlar inte bara om pengar till föreningslivet. Man kan ta som exempel de nya uppgifter som föreningslivet får när det gäller att redovisa moms och skatter i utvidgad mån. Det handlar om att redovisa arbetsgivaravgifter på redan små inkomster och kontrolluppgifter på mindre priser och annat. Detta förändrar föreningslivets situation. Jag tycker inte att idrottsministern stillatigande skall åse det.

Anf. 20 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Som jag tidigare sade är en del av dessa problem åtgärdade i lagrådsremissen. Bl.a. gäller detta den sistnämnda uppgiften om skyldighet att lämna kontrolluppgifter för mindre priser vid idrottstävlingar. Där har alltså en förändring gjorts i förslaget i förhållande till det som idrottsrörelsen utgick ifrån i sitt remissyttrande.

I det här sammanhanget vill jag vidare säga att den utredning som Stig Bertilsson nu tycker att jag skall tillsätta är precis den utredning som riksidrottsmötet sade nej till. Jag utgår från att idrottsrörelsen hör av sig om man ändrar sin inställning, och då är jag naturligtvis beredd att ompröva min inställning till utredningen.

En annan sak som jag vill påpeka är att regeringen i lagrådsremissen säger att vi nu skall följa upp och analysera skatteförslagets effekter för folkrörelserna, och då även för idrotten. Det kommer vi att göra. Resultatet av detta kommer att ligga till grund för de ställningstaganden som kommer att göras när det gäller att sätta in, som det står i lagrådsremissen, motverkande åtgärder.

Anf. 21 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag tycker inte att regeringen skall vänta på att idrottsrörelsen hör av sig. En utredningen skulle kunna förändra och förbättra förutsättningarna när det gäller inkomster för föreningslivet som helhet och för idrottsrörelsen. Utred möjligheten till utvidgade lotteritillstånd, sänkta skatter

på bingoinkomster, slopade reklamskatter och annat. Det finns mycket att göra här, idrottsministern.

Prot. 1989/90:66
13 februari 1990

Svar på frågor

Anf. 22 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag har respekt för riksdagens beslut, som var kopplat till att idrottsrörelsen ville ha en sådan utredning. Jag har respekt för idrottsrörelsens förmåga att självständigt ta ställning och framföra sina krav. Riksidrottsmötet har med stor majoritet avvisat tanken på en utredning.

Stig Bertilsson begär nu att jag skall gå emot både riksdagen och idrottsrörelsen och tillsätta utredningen. Det kommer jag inte att göra.

Anf. 23 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Riksdagens beslut var baserat på helt andra förutsättningar, och framför allt på en helt annan skatte- och avgiftssituation, för svenskt föreningsliv och svenskt idrottsliv än de nuvarande. Förutsättningarna har ändrats.

Anf. 24 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Om riksdagen anser detta förutsätter jag att riksdagen kommer med en ny framställning till regeringen om tillsättande av utredningen.

Jag utgår också ifrån att Riksidrottsförbundet, om det delar Stig Bertilssons uppfattning, i så fall kommer tillbaka. Jag kommer inte att initiera tillsättandet av en utredning och gå emot de beslut som såväl riksdagen som riksidrottsmötet har fattat.

Anf. 25 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag tycker att detta är bekymmersamt. Jag anser inte att regeringen skall vänta på en riksdag som nu dessutom har fullt upp med att diskutera regeringsfrågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1989/90:421 om fritidshusområden i närheten av ladugårdar

Anf. 26 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Roy Ottosson har frågat jordbruksministern om regeringen anser att det är lämpligt att anlägga fritidshusområden så nära ladugårdar att jordbruksföretagens möjligheter att fortleva och utvecklas helt eller delvis förstörs och – om regeringen inte anser detta – vad regeringen avser att göra för att så inte sker.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Plan- och bygglagens bestämmelser om var ny bebyggelse kan lokaliseras ger ett skydd mot det slags intrång som Roy Ottosson avser. Några fastställda gränser i meter för hur nära tillkommande bebyggelse kan tillåtas finns inte.

Detta får avgöras från fall till fall. Naturvårdsverkets rekommendation är en av de faktorer som får bilda underlag för denna bedömning.

Kommunerna har det huvudsakliga ansvaret för tillämpningen av plan- och bygglagen. Det ankommer således i första hand på dem att beakta att jordbruksdriften inte störs av att ny bebyggelse lokaliseras för nära ladugårdar o.d. Jag utgår ifrån att de tar erforderliga hänsyn i dessa fall. I regeringens behandling av enskilda ärenden har frågan också förekommit. Så sent som den 23 november i fjol upphävde regeringen ett byggnadslov för ett fritidshus, eftersom det var avsett att placeras för nära ekonomibyggnaderna på ett jordbruk.

Anf. 27 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Detta kan förefalla vara en liten fråga. Men för ett mindre jordbruk, ett familjejordbruk i Norrlands inland t.ex., kan det vara direkt avgörande inte bara för familjen utan kanske också för bygden, om man skulle råka ut för att fritidsbebyggelse kommer för nära. Om människor störs av den lukt som kommer från en ladugård, från gödselstacken osv., kan det faktiskt leda till, och har lett till i vissa fall, att jordbrukaren får sluta med boskapsskötsel. Underlaget för att överleva på jordbruket försvinner därmed. Man kan som bekant inte klara sig på spannmålsodling i Norrland.

Det är riktigt som ministern säger att det inte finns fastställda gränser. Men det finns rekommendationer. Rekommendationen var tidigare 200 meters avstånd, men naturvårdsverket har skärpt rekommendationen till 500 meter. Men detta har inte hörtsammats något vidare. Man känner inte till detta runt om i landet, och i flera fall har lantbruksnämnderna klart uttalat att man i alla fall utgår från en gräns på 200 meter. Det är en rekommendation, men det fungerar i praktiken som en gräns när man ute i landet diskuterar denna fråga. Det finns alltså all anledning för regeringen att markera detta och gå ut med anvisningar eller åtminstone information om att man bör följa 500-metersgränsen i första hand.

Jag noterar också att det har kommit enskilda fall för regeringens prövning där man gått emot givna byggnadslov. Också det är väl ett tecken på behovet av att den här informationen går ut. Att det har blivit mer aktuellt under senare tid hänger ju ihop med att man i glesbygden satsar på turism. Då vill man gärna utnyttja just de attraktiva markerna vid sjöar eller öppna landskap, ofta nära jordbruken.

Anser verkligen inte ministern att anvisningen om 500-metersgränsen bör skärpas för att undvika denna typ av konflikter och problem?

Anf. 28 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag har stort förtroende för kommunernas möjligheter att tillämpa plan- och bygglagen. Vi har kommunal självstyrelse i vårt land, och den skall vi vara rädda om. Det innebär att kommunen, som har diverse problem nära inpå sig, har att fatta besluten. Plan- och bygglagen är ett bra instrument för kommunernas möjlighet att fatta väl underbyggda och väl fungerande beslut i plan- och byggnadsfrågor.

Jag utgår som sagt ifrån att kommunerna har möjlighet att göra denna bedömning, så att de kommer till rätta med den gränsdragning som Roy Ottos-

son berört och som naturligtvis, om man tar till för snävt, kan vålla problem. Trots allt är det kommunen som lever närmast problemen som bäst kan väga samman jordbrukets och fritidsbebyggelsens behov.

Om naturvårdsverket givit rekommendationer som är dåligt kända, bör man naturligtvis se till att de rekommendationerna blir kända för dem som har att tillämpa lagstiftningen. Om det finns ett vakuum i det avscendet, är jag naturligtvis beredd att med plan- och boverket ta upp frågan om att verket i så fall bör sprida dessa informationer.

Anf. 29 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Jag tackar för det senaste beskedet. Bättre information var en av de saker som jag ville åstadkomma genom att ställa denna fråga, så att det hela blir mer känt och tillämpningen blir bättre än hittills.

Jag vill bara påpeka att det finns fall där just kommunledningen driver frågan om fritidsområden som inkräktar på jordbrukarnas möjlighet att bedriva sin näring. Det är alltså inte alltid man kan lita på kommunerna, så att säga. Det är bra med riktlinjer som är tydliga och klara och som gäller för hela landet såsom handledning för kommunerna så att de vet vad de skall hålla sig till.

Jag vill också nämna det faktum att jordbrukare är en allt större sällsynthet i stora delar av landet och naturligtvis är underrepresenterade i kommunfullmäktige och i kommunstyrelser. Det är därför inte alltid deras synpunkter förstås ordentligt. Också därför är det viktigt för de centrala myndigheterna att ha tydliga anvisningar som kommunerna kan följa.

Anf. 30 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Herr talman! Jag utgår fortfarande från att landets kommuner, med det kunnande och den kompetens de besitter, har möjligheter att hantera plan- och bygglagen på ett från kommuninvånarnas perspektiv bra sätt.

Vidare kan ju den enskilde som är missnöjd med det sätt på vilket kommunen handlagt en fråga föra denna fråga vidare till såväl regionala organ som regeringen.

Anf. 31 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Ja, visst finns alltid möjligheten att överklaga, och det är tur det. Problemet är bara i detta fall att dessa småbrukare måste göra ganska stora investeringar. Därför måste de ha långsiktighet i sitt arbete.

Ofta är det så mycket arbete med dessa överklagningsärenden att de helt enkelt inte har tid att ägna sig åt dem. Då är det bättre för dem att sluta sin verksamhet och ta en vanlig anställning.

Man skall inte lita alltför mycket på den ventilen. Det är bättre att ge bra och tydliga anvisningar som gör att man kan undvika problemen från början.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 32 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Bo Hammar har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidtaga för att utveckla Sveriges förbindelser med den nya rumänska regeringen.

Med anledning av en fråga från Margaretha af Ugglas har jag här i kammaren redogjort för mitt besök i Bukarest. Jag framhöll vid detta tillfälle att det inte fanns någon möjlighet att bedöma den nationella räddningsfrontens intentioner förrän den lagt fram ett förslag till vallag. Jag kunde då samtidigt konstatera att läget i landet var oklart och att det fanns all anledning att noga följa utvecklingen i landet.

För klarhets vinnande skulle jag dessutom vilja erinra om att jag inte vid något tillfälle uttryckt mig, som Hammar hävdar, "översvallande" om den nationella räddningsfronten. Inte heller har jag, som Carl Bildt i annat sammanhang påstått, gjort några "oförsiktigt reservationslösa uttalanden om förtroende" till förmån för fronten.

I Bukarest samtalade jag med premiärministern, utrikesministern och företrädare för fem politiska partier och organisationer. Det var efter dessa samtal som jag gav uttryck åt min uppfattning att det fanns en stark vilja att klara övergången från diktatur till demokrati. Om den nationella räddningsfronten sade jag – och detta var en åsikt som också de politiska partierna företrädde – att jag hade svårt att se hur en sådan övergång skulle kunna bli möjlig utan den nationella räddningsfronten.

Utvecklingen tog emellertid senare en allvarlig vändning. Det blev alltmer uppenbart att oenigheten inom den politiska ledningen ökade. Flera av frontens företrädare valde att utträda. Detta var illavarslande med hänsyn till de anklagelser om maktmissbruk som de framförde. Det väckte stark kritik att fronten – som själv avsåg besluta om vallag och formerna för valrörelsen – samtidigt förklarade att den skulle delta i valet med egna kandidater.

Oppositionen föreslog i detta läge att man i stället skulle bilda ett allomfattande råd för nationell enhet. För att sätta kraft bakom sitt krav organiserade man demonstrationer. Dessa fick uppenbarligen ett mycket omfattande stöd.

Frontens anhängare uppmanades att anordna en motdemonstration, men denna urartade och ledde till sammanstötningar mellan deltagarna i de olika demonstrationstågen. Särskilt beklagligt var att frontens anhängare på gammalt manér hämtades på arbetsplatser och utrustades med färdiga demonstrationsplakat. Dessutom utsattes flera av de politiska partiernas lokaler för vandalism och partiarbetare kom till skada.

Det var i detta läge jag fann det vara på sin plats att uttrycka min oro över utvecklingen. Det var inte så som många tycks tro, att det var den numer så bekanta intervjun med Silviu Brucan som föranledde mitt uttalande. Den var dock mycket anmärkningsvärd, det skall jag inte förneka.

Jag fann det emellertid angeläget att få veta om artikeln återspeglade den nationella räddningsfrontens åsikter. Det var betydligt viktigare än om den återspeglade Brucans egna. Genom kontakter som den svenske ambassadö-

ren i Bukarest haft med min rumänske kollega har vi fått försäkringar om att så inte är fallet. Brucan har som bekant sedermera lämnat räddningsfrontens ledning.

Den massiva kritiken mot räddningsfronten har nu resulterat i att den accepterat att tillsätta det råd för nationell enhet som oppositionen tidigare önskat. Detta skall nu bl.a. ta ställning till ett förslag till vallag som fronten presenterat.

Det är i detta skede av utvecklingen av vikt att stödja de demokratiska krafterna i Rumänien och utveckla kontakterna med dem. Det gäller inte bara landets regering. Genom den svenska ambassaden i Bukarest, men även här i Stockholm och på andra håll, kommer vi att aktivt försöka bredda förbindelserna med Rumänien. Jag är också medveten om att flera av riksdagens partier redan har skaffat sig goda kontakter med partierna i Rumänien. Det är glädjande och är nog det mest effektiva stöd som vi kan ge för att en demokratisk utveckling i landet verkligen skall komma till stånd.

Anf. 33 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Jag vill gärna tacka utrikesministern för hans mycket fylliga svar på min fråga. Jag tror att det svaret har betydelse för våra förbindelser med Rumänien. Jag kan egentligen nöja mig med att säga detta, eftersom jag är mycket nöjd med svaret.

Det dyker nu upp många olika politiska krafter. Vad de står för kan vara svårbedömbart. En del kallar sig socialdemokrater, andra bondepartister, andra reformkommunisterna. De orden täcker dock inte samma verklighet som vi är vana vid här i landet. Jag tror att vi skall iakttä en viss försiktighet i våra bedömningar.

Det viktiga är att dessa demokratiska revolutioner i Östeuropa har inträffat. Det är en historisk process utan motstycke i vår moderna tid. Vissa historiker har jämfört detta med den enorma revolutionsprocessen i Europa 1848 och sagt att det egentligen inte har inträffat någonting av samma omfattning sedan dess, förrän denna revolutionära process satte i gång i höstas, mycket tack vare generalsekreterare och president Gorbatjovs reformpolitik.

Jag tror att det är viktigt att vårt land försöker utveckla goda förbindelser med alla dessa nya regeringar som uppstår och att vi försöker hålla breda kontakter med olika politiska krafter och inte har några förutfattade meningar.

Jag vill än en gång tacka utrikesministern för svaret. Jag är nöjd med det.

Anf. 34 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Får jag bara säga att jag delar uppfattningen att man skall iakttä försiktighet. Jag har, som Bo Hammar vet, några decenniers erfarenhet av att ge stöd till demokratiska krafter i länder där man har eller har haft mycket besvärliga förhållanden att arbeta med. Jag kommer aldrig att avstå från att ge det stöd som de krafterna behöver. Det var syftet med det uttalande jag gjorde, och det uttalandet hade avsedd effekt.

Anf. 35 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! Jag har ofta uppskattat att utrikesministern inte visar någon enorm diplomatisk räddhåga utan allt som oftast är beredd att sjunga ut mot

förtryck och diktatur. Det tycker jag är mycket bra. Min fråga är inte heller föranledd av någon stark kritik. Jag tyckte att det fanns anledning att diskutera våra förbindelser med Rumänien och gärna med övriga östeuropeiska länder.

Jag blev litet fundersam över det uttalande som Sten Andersson har gjort. Som jag sade tidigare tror jag att man måste vara försiktig just nu i sina bedömningar av de nya politiska krafterna och inte minst av vad som sägs i olika intervjuer och tidningsartiklar.

Mitt huvudsyfte med frågan var att få ett klarläggande från utrikesministern att vi önskar utveckla våra förbindelser med de nya demokratiska krafterna. Jag är nöjd med svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1989/90:403 om säpos aktioner mot PLO

Anf. 36 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Per Gahrton har frågat mig dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att se till att säpo inte på egen hand saboterar den svenska regeringens strävan att medverka till fred i Mellanöstern, dels om jag är beredd att tydligt och synligt markera att PLO fortfarande av den svenska regeringen betraktas som det palestinska folkets företrädare vilken åtnjuter regeringens fulla respekt som förhandlingspart gentemot Israel.

Regeringen har inte tillgång till några uppgifter som skulle visa att säkerhetspolisen har agerat mot PLO som organisation. Den senaste tidens ingripanden av säkerhetspolisen har gällt enskilda personer som har misstänkts för brott och som inte har någon officiell ställning inom PLO:s representation i Sverige. Ingripandena har således skett helt utan anknytning till Sveriges Mellanösternpolitik. Det finns inte anledning att befara att polisens ingripanden saboterat regeringens strävan att medverka till fred i Mellanöstern. Dessa ingripanden har inte heller på något sätt utgjort en belastning på regeringens goda kontakter med PLO. Det kan tilläggas att de reviderade riktlinjer som utarbetas för säkerhetspolisens verksamhet självfallet styrs bl.a. av hänsyn till Sveriges utrikespolitik.

Svaret på den andra delfrågan är ja. Regeringen har vid upprepade tillfällen uttalat att PLO, enligt regeringens uppfattning, åtnjuter ett sådant stöd hos det palestinska folket att PLO måste vara den part Israel skall förhandla med om de ockuperade palestinska områdenas framtid. Regeringens egna officiella kontakter med PLO och dess representanter är självfallet också ett uttryck för denna inställning.

Anf. 37 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret, som har en positiv grundton. Det var ganska fantastiska saker som utspelades med en formlig kampanj i pressen: hemlig PLO-chef greps av säpo, säpo – eller var nu läckorna kommer ifrån – läcker ut att man tror att PLO på regional nivå för ett dubbelspel och att dess underrättelsetjänst i flera fall direkt har understött terrordåd, säpochefen sä-

ger att han driver sin utredningsverksamhet oberoende av den svenska utrikespolitiken osv. Till slut efter ett par dagar rinner det hela ut i sanden.

Samtidigt vet man att Israel med jämna mellanrum försöker driva propaganda för att underminera förtroendet för PLO. Det är ingen hemlighet. Det kommer öppet från den israeliska ambassaden. Jag skulle därför ändå vilja fråga om man inte på UD ibland funderar över vad som ligger bakom sådant här – utan att på något sätt tumma på tryckfrihet och yttrandefrihet. Funderar man inte över om det kan ligga en politisk medveten verksamhet bakom? Det borde föranleda vissa funderingar inom utrikesdepartementet.

På min andra delfråga har utrikesministern svarat klart ja. Det är mycket positivt att man inte på någon sätt har förändrat eller trappat ned sin inställning till PLO. Det hade jag naturligtvis inte väntat mig heller. Men läget är sådant att detta måste upprepas om och om igen. Jag vill ändå väcka en fråga som tas upp ibland, om det inte snart är dags att i någon form trappa upp PLO:s status i Sverige.

Anf. 38 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Vad gäller den första frågan, om vi funderar när det kommer sådana här sensationella tidningsuppgifter, vill jag säga följande: Jo, vi funderar, vi frågar och vi rättar oss och tar hänsyn till de svar vi får. Längre kan jag inte gå.

PLO:s representation i Sverige är också en fråga som diskuteras. Den bör rimligtvis komma in i sitt rätta sammanhang. Jag är inte främmande för att höja värdet av PLO:s representation i Sverige. Det är också ett krav som ständigt kommer därifrån. Jag anser dock inte, av skäl som jag inte skall gå in på här, att det är rätt tillfälle just nu.

Anf. 39 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Det senaste måste jag verkligen tolka positivt, att utrikesministern inte är främmande för att höja PLO:s status i någon form. Då inväntar vi det lämpliga ögonblicket.

När det gäller den andra delen av min fråga finns det ett bekymmer, och det är att vi har svårt att diskutera dessa säpofrågor öppet, eftersom så mycket är sekretessbelagt. Jag får väl försöka läsa in i den sista meningen i svaret på den frågan att de reviderade riktlinjer som utarbetats för säkerhetspolisens verksamhet självfallet styrs bl.a. av hänsyn till Sveriges utrikespolitik. Jag hoppas att det har gått hem hos de säkerhetspoliser som har att genomföra detta.

Anf. 40 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det utgår jag från.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Meddelande om svar på interpellationerna 1989/90:114 och 118

Anf. 41 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ing-Britt Nygren och Håkan Hansson har ställt interpellationer om kommunernas miljöansvar resp. om säkerheten m.m. vid Greifswaldsreaktorerna. På grund av svårigheter att finna en lämplig tid för interpellanterna och mig att träffas i denna kammare kan jag tyvärr inte besvara interpellationerna inom den föreskrivna tiden. Vi har därför kommit överens om att jag skall besvara Ing-Britt Nygrens interpellation vid ett senare tillfälle.

På samma sätt har en överenskommelse träffats om att jag skall besvara Håkan Hanssons interpellation den 9 mars. Detta har den fördelen med sig att jag får möjlighet att till interpellanten och riksdagen lämna en mer fullständig beskrivning av förhållandena vid Greifswaldsreaktorerna än vad som annars hade varit möjligt.

10 § Svar på fråga 1989/90:306 om fjällederna i Västerbotten

Anf. 42 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ulla Orring har frågat mig vad jag ämnar vidta för åtgärder för att höja standarden på det statliga ledssystemet i Västerbottens län.

Låt mig först få säga att jag delar Ulla Orrings uppfattning att ledssystemet är av stor betydelse för tillgängligheten i fjällvärlden, också i Västerbotten.

Medel för underhåll av det statliga ledssystemet anvisas under anslaget till vård av naturreservat m. m. och hanteras av naturvårdsverket. Medlen under anslaget används även för skötsel av landets naturreservat. Det är naturvårdsverkets uppgift som central naturvårdande myndighet att bedöma hur stora resurser som bör avsättas för underhåll av det statliga ledssystemet i varje län inom ramen för de medel som anvisas av riksdagen.

Vad gäller särskilda regionala insatser för Västerbotten disponerar länet för innevarande budgetår 105 milj.kr. i särskilda glesbygdsmedel. Dessa medel kan även användas för insatser för turism och friluftsliv. Hur det regionala stödet används är en fråga för länsstyrelsen att besluta om.

Anf. 43 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Svaret har visserligen dröjt ett par månader, men frågan är ju lika aktuell i dag. Anledningen till att jag ställer frågan är: Hur skall vi öka tillgängligheten till norra Europas sista vildmark? Hur skall det vara möjligt att utveckla turismen och göra det möjligt för människor att nå fjällvärlden? Och på vilket sätt vill regeringen satsa på det rörliga friluftslivet som ingår som en viktig del i vår miljöpolitik?

Jag menar att ett väl utbyggt och ett väl underhållet fjälledssystem med raststugor skall skapas. Därmed skapas också sysselsättningstillfällen för orsbe-folkningen.

Av svaret framgår att statsrådet och regeringen delar denna uppfattning. Men sedan går våra åsikter isär.

Jag anser att man inte enbart kan avsätta stora naturvårdsområden – inom t. ex. Sorsele kommun är mer än 80 % naturskyddsområden – utan att samtidigt öppna dessa områden för vanliga nutidsmänniskor. Fru statsråd, jag anser att det ligger i nationens intresse att man satsar på detta, eftersom hela fjällområdet är utpekade som riksintresse för friluftsliv och naturvård. Jag vill ännu en gång påpeka för statsrådet att det nuvarande anslaget inte räcker. Norrbotten har ju fått extra anslag. I Västerbotten finns 50 naturreservat, tre naturvårdsområden och dessutom ett tiotal barrskogsområden som är skyddade. Vindelfjällens naturreservat är väl känt.

Anf. 44 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Regeringen har givit uttryck för sin uppfattning att anslaget behöver förstärkas genom att öka det med 7 milj.kr. i årets budgetproposition. Det är anslag som står till förfogande för denna typ av insatser. Dessa medel fördelas av naturvårdsverket. Det är min förhoppning att detta skall innebära ett väsentligt ökat stöd för insatser av den här typen. Länsstyrelsen kan också fatta beslut om att pengar skall anslås till sådana ändamål av de medel som står till länsstyrelsens förfogande. Det är ju speciellt lämpligt just när det gäller Västerbottens inland, eftersom detta är en av de få sysselsättningsinsatser som kan ge resultat ganska snabbt.

Anf. 45 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag sitter själv i länsstyrelsen, och jag vet att dessa möjligheter finns. Men jag kan också säga att dessa pengar till glesbygdsändamål är in-tecknade nästan redan innan budgetåret börjar. Det är egendomligt att det statliga ledsystemet i Västerbotten har fått en så låg standard i jämförelse med ledsystemet i Norrbotten, som har en mycket högre standard. Det hänger naturligtvis samman med att Norrbotten häromåret fick ett extra anslag på 10 milj. kr. för att rusta upp sina leder.

Man har beräknat 3 milj. kr. för fjällstugor och servicestugor i Vilhelminafjällen. Och det behövs 5 milj.kr. för att rusta upp enbart de statliga lederna som går genom Västerbotten. Om man fäster så stor vikt vid att stora områden skall avsättas som naturskyddsområden måste man också sätta mer kraft bakom detta.

Anf. 46 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Får jag föreslå att vi hjälps åt, Ulla Orring i länsstyrelsen och jag i mitt värv, att se till att vi får den satsning som vi är överens om behövs.

Anf. 47 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Jag tackar för detta löfte. Jag skall göra vad jag kan på mitt håll, men pengarna måste nog komma framför allt från regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1989/90:388 om Englands dumpning i Nordsjön av miljöfarligt avfall

Svar på frågor

Anf. 48 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Marianne Samuelsson har frågat mig hur regeringen tänker agera för att få stopp på Storbritanniens dumpningar av miljöfarligt industriavfall i Nordsjön.

En förbättring av havsmiljön i våra omgivande hav är av stor vikt för den svenska regeringen. Detta har medfört att Sverige har varit pådrivande i dessa frågor i internationella sammanhang.

I detta fall har Storbritannien för avsikt att dumpa industriavfall i Nordsjön. Vi har därför i en gemensam protest tillsammans med Norge och Danmark krävt att Storbritannien skall bevisa att det industriavfall som Storbritannien har för avsikt att dumpa inte medför skadliga effekter.

Jag har dessutom tagit upp frågan direkt vid samtal med den ansvarige ministern i Storbritannien. I enlighet med deklarationen från Nordsjökonferensen 1987 skall dumpning av industriavfall inte ske efter 1989, om det finns praktiskt genomförbara alternativa deponeringsmöjligheter på land. Om så inte är fallet måste det land som vill dumpa kunna visa att de ämnen som man vill dumpa inte medför någon risk för havsmiljön.

En rekommendation med denna innebörd har antagits och tillämpas numera av Oslokommissionen, som är det organ som reglerar dumpningsfrågor när det gäller Nordostatlanten och Nordsjön.

Fr.o.m. den 1 januari 1990 gäller i denna kommission att varje ansökan om tillstånd för att dumpa avfall måste ske efter en viss formaliserad procedur, som syftar till att klargöra att de ämnen som man vill dumpa inte medför någon risk för havsmiljön.

De skandinaviska ländernas protest mot de brittiska planerna på dumpning innebär att man nu, för första gången, tillämpar denna procedur. Vid ett inkallat extramöte den 14 februari i år, alltså i morgon, kommer Storbritannien att bli tvunget att visa att de planerade dumpningarna inte medför skadliga effekter på miljön.

Redan i november reagerade Sverige mot engelsmännens avsikt att dumpa industriavfall. Vi invände då, bl.a. ur vetenskaplig synvinkel, mot de tester och analyser som genomförts samt på tolkningen av resultatet. Enligt vår uppfattning hade Storbritannien inte heller i tillräckligt hög grad utrett de landbaserade alternativa destrueringsmetoder som finns, t.ex. förbränning, deponering på land och behandling i reningsverk.

Likartade invändningar kom från de andra skandinaviska länderna samt Nederländerna och Västtyskland.

Anf. 49 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Jag vill först tacka så mycket för svaret. Jag tycker att det var ett mycket positivt svar att regeringen nu tar tag i denna fråga och försöker agera. Som jag ser det är denna fråga mycket viktig, och det behövs verkligen kraftåtgärder.

Vad jag däremot är förvånad över är att det skall behövas bevis. Behövs det verkligen? Hur skall man kunna bevisa att 50 000 ton farmaceutiskt av-

fall inte skadar havsmiljön? Det är ju en mycket stor mängd, och den är uppdelad på väldigt många ämnen, eftersom det är fråga om medicinavfall. Vem skall över huvud taget kunna bevisa att inte någon av dessa mediciner skadar havsmiljön?

Jag anser att det är klart att man inte kan häva 50 000 ton farmaceutiskt avfall i havet och sedan säga att det nog inte skadar miljön. Det handlar om t.ex. 4 000 ton avfall från astma- och allergimedieintillverkning. Vad vet vi om effekten av detta? Vi vet ju att mediciner har fått dras in på grund av att de skadar ozonskiktet.

Enligt Greenpeace täcker flygskan i nuläget 40 kvadratkilometer av Nordsjöns botten. Hur skall man kunna bevisa att denna inte skadar miljön?

Anf. 50 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Vi har ansett att man icke har kunnat bevisa detta. Jag vill också säga till Marianne Samuelsson att det vid Nordsjökonferensen för drygt två år sedan var kring dessa frågor om dumpning och förbränning till havs som striden stod hetast. Sverige drev då en mycket hård kamp. Det är ingen hemlighet att det var framför allt Storbritannien som motsatte sig någon reglering alls. Den formel som gjorde det möjligt att fatta ett beslut var den som uttrycks med att man måste kunna bevisa att avfallet inte är till skada och att det inte finns något användbart alternativt till lands. Möjligen har någon kunnat tro att detta skall vara en kautschukparagraf som skall göra det möjligt att fortsätta dumpningen. Det är min personliga uppfattning att man tvärtom skall använda den här paragrafen för att stoppa dumpningen.

Jag vill också säga att vid det samtal som jag för ett par veckor sedan hade med den brittiske ministern utlovade han även ett skriftligt svar till mig som en redovisning inför den kommande Nordsjökonferensen om mindre än en månad. Sverige kommer att driva den linjen att vi då skall kunna ta ytterligare steg för att stoppa verksamheten.

Anf. 51 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Jag tackar även för det svaret. Det var kraftfullt, och det är bra i detta sammanhang att Sverige verkligen ligger på. Vi får väl följa ärendet tillsammans, och vi hoppas att det händer någonting.

Om inte England följer konventionerna och fortsätter dumpningen, kommer Sverige då att vidta några diplomatiska åtgärder för att trycka på ytterligare?

Anf. 52 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Vi kommer att använda alla de möjligheter som våra sedvanliga kontakter, diplomatiska och politiska, och det speciella protokollet i frågan ger oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 53 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ulf Melin har frågat mig om jag mot bakgrund av utgången i ett överklagat miljöskyddsärende anser att det är rimligt att dramatiskt ändra de ekonomiska spelreglerna för företag och, om så är fallet, vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förstärka företagens rättssäkerhet och möjligheter till ekonomisk kompensation.

Regeringen beaktar självfallet alltid gällande rättssäkerhetsprinciper också vid prövning av överklagade miljöskyddsärenden. De principer som gäller garanterar högt ställda krav på rättssäkerhet.

Ulf Melin tycks mena att rättssäkerheten har åsidosatts om regeringen ändrar ett överklagat ärende till nackdel för ett företag som bedriver miljöfarlig verksamhet. Jag vill för min del framhålla att en av de grundläggande principerna för rättssäkerheten är att ett beslut av en myndighet kan överklagas och alltså bli föremål för prövning i åtminstone två instanser.

Jag vill också erinra om att ett beslut om tillstånd enligt miljöskyddslagen blir definitivt först då det har vunnit laga kraft. Om ett företag gör investeringar i förlitan på att ett icke lagakraftvunnet beslut som är överklagat skall stå sig, så sker detta självfallet helt på företagets egen risk. Det kan enligt min mening aldrig komma i fråga att ett företag skall kompenseras för att ett överklagat beslut ändras.

Anf. 54 ULF MELIN (m):

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret på min fråga. Först vill jag säga att jag naturligtvis har förståelse för att regeringen ändrar beslut som länsstyrelsen har fattat. Men i det här fallet tycker jag att det var märkligt, och det var därför jag ställde frågan. Länsstyrelsen fattade beslut den 11 januari 1989, ett villkorat beslut där företaget ålades att göra ett antal investeringar. Det står i beslutet att "ventilationsluft som innehåller stoft eller gasformiga föroreningar från processerna skall senast fyra månader efter dagen för detta beslut renas i textilspärfilter innan utsläpp".

Regeringen fattade ett annat beslut den 25 maj då installationerna skulle ha varit genomförda. Man ändrade trots allt då de ekonomiska spelreglerna för företaget. Företaget utgick från att man med detta begränsade tillstånd skulle kunna ha verksamheten i fem år till. Här ändrar regeringen det hela med två år. Länsstyrelsen skall ju vara statens och regeringens förlängda arm ute på fältet och ta ansvar för sådana här tillstånd. När nu länsstyrelsen fattar detta beslut tar naturligtvis företaget för givet att det är okej. Företaget blev ju ålagt att göra dessa investeringar innan regeringen fattade sitt beslut. Hade det varit så som statsrådet säger här, att man skulle ha överklagat beslutet och avvaktat, då hade jag aldrig behövt ställa frågan. Men den information jag har fått från länsstyrelsen är den att beslutet är villkorat, installationerna skall göras inom fyra månader. Men då fungerar inte kommunikationen någonstans med tanke på det svar som jag har fått från statsrådet.

Anf. 55 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Det har att göra med ett mycket bestämt och viktigt förhållande, nämligen att beslut icke vinner laga kraft förrän man är säker på att överprövning inte skall ske. I det här fallet har länsstyrelsen meddelat omedelbart verkställighetsbeslut.

Jag har haft anledning att säga det förut, och jag säger det om detta ärende också, att det är olämpligt att göra så i frågor som man vet kommer att överprövas därför att de är kontroversiella. Det är faktiskt så att det ärende som det nu handlar om gäller en verksamhet som är mycket miljöstörande, som det har ställts otillräckliga krav på och som tidvis, t.ex. hela 1988, har bedrivits utan villkor och i strid med miljöskyddslagens regler. Det finns alltså väldigt många omständigheter i det här fallet som är graverande. Företaget har i många år utsatt de närboende för mycket allvarliga miljöstörningar i form av utsläpp till luft av olika föroreningar. Företaget ligger bara 50–60 meter från närmaste bostad. Det är alldeles uppenbart att verksamheten är olämpligt lokaliserad och därför bör avvecklas. Regeringen och olika myndigheter är ense om detta.

En förutsättning för att verksamheten över huvud taget skulle få fortsätta under viss tid var att åtgärder skulle vidtas. Regeringen ansåg att den avvecklingstid som länsstyrelsen hade fastställt var för lång med hänsyn till miljöstörningens svåra effekter. Därför har vi förkortat tiden. Jag upprepar: Företaget har gjort sina investeringar på egen risk, därför att beslutet inte hade vunnit laga kraft.

Anf. 56 ULF MELIN (m):

Herr talman! Både länsstyrelse och kommun tillät företaget så sent som 1983 att fördubbla sina ytor på den plats som företaget ligger på.

Det är bra att statsrådet här säger att det är fel av länsstyrelsen att villkora den här typen av beslut. Det vore i så fall angeläget att direktiv går ut till länsstyrelsen, så att man inte hamnar i en sådan här situation. Statsrådet måste väl ändå medge att ett företag som blir ålagt att göra, och gör, investeringar på ungefär 1,5 milj. kr. – företaget omsätter 25 milj. kr. – hamnar i ett ekonomiskt trångmål då regeringen ändrar på länsstyrelsens beslut så dramatiskt.

Apropå den miljöfarliga verksamheten så ligger man under de gränsvärden som vi har här i vårt land.

Anf. 57 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Den här verksamheten har pågått sedan början av 70-talet, och de närboende har klagat hela tiden. Företaget har inte varit villigt att frivilligt vidta de åtgärder som behövs. Man har förhalat utredningar och möjligheterna att vidta åtgärder. När företaget t.ex. fick sitt tillstånd 1984, efter att ha bedrivit verksamheten i mer än tio år utan villkor, tidsbegränsades det till utgången av 1987. Bolaget skulle under den tiden göra utredningar om möjligheterna att åstadkomma förbättringar. Det gjorde man inte. Strax före utgången av 1987 begärde man fortsatt tillstånd utan tidsbegränsning. Det fick man alltså inte förrän i januari 1989. Så hela 1988, drygt ett år, bedrevs verksamheten i strid med miljöskyddslagen.

Alla är överens om att verksamheten måste flyttas, även länsstyrelsen har den uppfattningen. Den enda punkt där vi har skiljaktig uppfattning gäller den tid under vilken företaget skulle tillåtas driva verksamhet på den befintliga platsen.

Anf. 58 ULF MELIN (m):

Herr talman! När företaget fick tillståndet att göra en utbyggnad 1983 hade grannarna ingenting att invända. Invändningarna har kommit senare.

Statsrådet säger att företaget 1988 inte hade haft tillstånd för sin verksamhet. Faktum är att företaget lämnade in ansökan 1987 till länsstyrelsen.

Jag tycker att man måste ha förståelse för att det för ett företag som skall flytta blir fråga om ganska stora investeringar. Om företaget hade sluppit att få ett villkorat beslut från länsstyrelsen och i stället antingen hade fått regeringsbeslutet tidigare eller hade fått ett icke villkorat beslut från länsstyrelsen, skulle man naturligtvis ha kunnat göra en sådan ekonomisk bedömning att verksamheten hade kunnat flyttas tidigare. Nu får man göra en investering med en mycket kortare payoff-tid, och då känns investeringen meningslös.

Jag skulle till slut vilja ställa frågan till fru Dahl om hon avser att lämna direktiv till länsstyrelserna beträffande dessa villkor i samband med överklagande, så att vi får en förbättring på det området.

Anf. 59 Miljöminister BIGITTA DAHL:

Herr talman! Detta är inte okänt för myndigheterna, och jag har framfört det här både direkt till dem och även vid åtskilliga tillfällen från denna talarstol i anslutning till andra ärenden, bl.a. i samma län som det som vi nu talar om.

Anf. 60 ULF MELIN (m):

Herr talman! Jag lovar fru Dahl att jag under sådana förhållanden skall skicka protokollet från denna debatt till länsstyrelsen i Jönköpings län.

Överläggningen vad härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1989/90:391 om förbud mot PVC-förpackningar

Anf. 61 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Åsa Domeij har frågat mig när regeringen tänker återkomma med ett förbud mot alla PVC-förpackningar i konsekvens med lagen om kemiska produkter.

Regeringen har, som Åsa Domeij anknuter till, i miljö- och energidepartementets bilaga till budgetpropositionen informerat riksdagen om att en frivillig avveckling av förpackningar innehållande PVC skall ske. Denna frivilliga överenskommelse är ett resultat av de överläggningar som jag har haft med företrädare för branschen under föregående år. Överenskommelsen innebär att, i ett första steg, den svenska tillverkningen av PVC-förpackningar skall vara avvecklad till halvårsskiftet 1990. I ett andra steg skall importerade

PVC-haltiga produkter försvinna, liksom PVC-användningen i andra engångsartiklar än förpackningar. Företrädare för berörda branscher kommer att inbjudas till överläggningar om hur denna fortsatta avveckling skall ske.

Jag vill också erinra Åsa Domeij om att det i propositionen föreslås en ändring i lagen (1985:426) om kemiska produkter som innebär att substitutionsprincipen markeras ännu tydligare.

Anf. 62 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Jag tycker dock att det var litet konstigt och inte helt logiskt.

I höstas fick vi igenom att substitutionsprincipen skall skrivas in i lagen om kemiska produkter, vilket betyder att om det finns ett ur miljöns synvinkel bättre alternativ, skall detta användas. Regeringen har också i sin proposition lagt fram förslag härom. Det innebär alltså att så snart det finns ett alternativ till den farligare produkten är denna förbjuden.

Det finns få fall där det är tydligare att det finns ett sådant alternativ än när det gäller PVC-förpackningar. Just därför måste konsekvensen av lagändringen bli att PVC-förpackningar faktiskt är förbjudna. Dessutom finns det inget stöd i lagstiftningen för att skilja mellan importerade produkter och sådana som tillverkas inom landet. Lagen om kemiska produkter gäller såväl för importerade produkter som för alla produkter som tillverkas och hantearas i övrigt inom landet.

Anf. 63 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Det finns ett mycket enkelt och praktiskt skäl till att jag först vill pröva vägen med överläggningar och frivilliga överenskommelser, och det är att man då undviker att frågan försenas med komplicerade förhandlingar med andra länder och handelsorganisationer. En frivillig överenskommelse gäller utan den typen av komplikationer.

Skulle det visa sig att vi inte kan komma fram, eller när det visar sig att vi är färdiga, skall vi gå fram lagstiftningsvägen på det sätt som behövs.

Anf. 64 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag vill bara säga att regeringen inte har något bemyndigande från riksdagen att själv fatta beslut om huruvida lagen om kemiska produkter skall gälla eller inte gälla. Regeringen måste förhandla inom lagens ramar. Enligt lagen skall alla produkter som importeras eller hanteras inom landet vara förbjudna om det finns ett annat alternativ.

Det finns alltså inget utrymme för att förhandla bort den föreskriften med andra länder och dra in olika handelshinder i detta sammanhang. Det är helt enkelt så att lagen skall gälla.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1989/90:392 om avvecklingen av freoner

Anf. 65 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Åsa Domeij har frågat mig om den svenska regeringen kommer att hålla fast vid sitt löfte att avveckla användningen av fullständigt halogenerade freoner till 1995.

Mitt svar är ja.

Riksdagens beslut att anta regeringens proposition om att avveckla användningen av fullständigt halogenerade klorfluorkarboner, förkortat CFC eller s.k. freoner, ligger till grund för det fortsatta arbetet. Det finns ingen anledning att ompröva detta beslut.

Anf. 66 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Jag tycker att det var ett rakt och tydligt svar. Jag skulle bara vilja ha ett litet förtydligande. Gäller det här oavsett EG-kommissionens officiella inställning? EG-kommissionens representant i Sverige har ju sagt att detta är något som EG inte kan acceptera.

Anf. 67 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Sveriges riksdag bestämmer i Sverige.

Anf. 68 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Det låter bra. Jag hoppas att det också gäller beträffande PVC-förpackningar. Det första svaret som jag fick var nämligen inte så tydliggörande på den punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1989/90:404 om det s. k. NEX-projektet

Anf. 69 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Per Gahrton har frågat mig om ett förverkligande av NEX-projektet står i överensstämmelse med gällande miljö- och energipolitik, bl. a. riksdagsbeslutet att inte öka koldioxidutsläppen.

Jag vill informera om att regeringen för närvarande prövar en ansökan från Nynäs Energy Chemicals Complex NEX Aktiebolag om tillstånd enligt 4 kap. naturresurslagen. Vid en sådan prövning enligt naturresurslagen, som avser tillåtlighetsprövning av industrianläggningar, gör regeringen en allsidig och bred bedömning där de samlade miljöeffekterna väger tungt. Eftersom ärendet bereds inom regeringskansliet är jag – som Per Gahrton väl vet – inte beredd att nu diskutera frågan.

Anf. 70 PER GAHRTON (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret, och det ligger väl någonting formellt riktigt i det som miljöministern säger. Låt mig skicka med på vägen ytterligare en gång att naturvårdsverket, som miljöministern naturligtvis vet, har

avstyrkt, att också länsstyrelsen har avstyrkt, att Miljöcentrum påpekar att det antagligen är fråga om brott mot naturresurslagen och att Naturskyddsföreningen ställer sig bakom naturvårdsverket. Det finns alltså en mycket stark och enhetlig miljöopinion emot detta projekt. Det höll faktiskt ett slag på att inte bli av. Sedan har det dess värre i alla fall varit så att socialdemokraterna i Nynäshamn tycks vara beredda att satsa på det.

Jag hade nyss en debatt med statsministern, där jag talade om socialdemokratiens båda "ansikten": "betongansiktet" och "miljöansiktet". Vi har ju efter hand börjat räkna miljöministern till "miljöansiktet". Jag hoppas innerligt att det nu skall visa sig ha varit en riktig bedömning.

Jag vill också nämna en annan faktor i detta sammanhang. Man är på många håll i Nynäshamn och inom miljörelsen rädd för att det i detta sammanhang är på väg ett nytt SAKAB. Inom ramen för tillgodoseendet av NEX behov av förbränning av diverse material som kol, spilloljor osv. skulle man alltså även på något sätt smuggla in ett nytt SAKAB. Det vore intressant om miljöministern – eftersom det inte precis är detta som hon skall ta ställning till när hon bedömer ärendet – har en uppfattning om hurvida detta möjligen finns med i bilden och vill redovisa hur hon i så fall reagerar inför det.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på frågorna 1989/90:418 och 422 om naturskyddad skog

Anf. 71 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Roy Ottosson har frågat mig om regeringen anser sig ha godkänt inköp av naturskog för naturvårdsändamål till ett belopp av 142 milj. kr. för kommande budgetår samt om regeringen anser att ytterligare medel skall tillskjutas i tilläggsbudgeten till köp av naturskog och i så fall, hur mycket.

Vidare har Roy Ottosson frågat mig om regeringen har gett upp vallöftet att minst 1 % av den produktiva skogsarealen nedanför de fjällnära områdena skall skyddas. Frågan är ställd med anledning av att företrädare för naturvårdsverket påstås ha uttalat i pressen att man nu har köpt in all urskog som behöver skyddas i Norrland.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

De medel som avsatts för inköp av mark för naturvård disponeras av statens naturvårdsverk. De skall täcka bl. a. kostnader för förvärv för statens räkning av värdefulla naturområden. Disposition av medlen prövas av regeringen i de fall beloppet överstiger 1 milj. kr. Beslut i ett sådant ärende tas på förslag av statens naturvårdsverk, som i övrigt disponerar medlen för bl. a. kostnader för förvärv för statens räkning av värdefulla naturområden.

Statens naturvårdsverk begärde hösten 1989 godkännande av ett avtal mellan staten och sex skogsbolag om förvärv av 26 urskogsområden i sju län. Köpeskillingen uppgick till 172 milj. kr. Av köpeskillingen skulle 60 milj. kr. erläggas under innevarande budgetår och återstoden under budgetåret 1990/91.

Som svar på Roy Ottossons första fråga vill jag framhålla att regeringen

den 9 november 1989 beslutade att godkänna avtalet under förutsättning att köpeskillingen kan betalas inom ramen för de medel som anvisats under anslaget Mark för naturvård. Regeringen har således inte utlovat några extra medel för att fullfölja köpeavtalet. Ansvarsfördelningen är sådan att det faller på naturvårdsverket att själv avgöra hur de anslagna medlen skall användas.

Som svar på frågan om ytterligare medel skall tillskjutas vill jag säga att regeringen i årets budgetproposition föreslår att samma belopp anvisas under nästa budgetår som under det innevarande, nämligen 100 milj. kr.

Enligt vad jag har inhämtat är det naturvårdsverkets uppfattning att det finns behov av att skydda ytterligare urskogar i Norrland.

Det uttalande som Roy Ottosson påstår att en företrädare för naturvårdsverket har fällt, har jag inte kunnat återfinna i pressen.

Regeringens mål är alltså att minst 1 % av den produktiva skogsarealen nedanför fjällkedjan skall skyddas. Jag vill också erinra Roy Ottosson om att jag har besvarat en fråga om enprocentsmålet i riksdagen den 13 oktober 1988.

Anf. 72 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Låt mig börja där miljöministern slutade, nämligen med frågan om enprocentsmålet. Jag måste där be om ett förtydligande. Vad avses med "nedanför fjällkedjan"? Avses då nedanför den f.d. skogsodlingsgräns som domänverket avskaffade för några år sedan, eller är det någon annan gräns som avses? Det spelar nämligen en stor roll om man räknar in de fjällnära skogarna eller inte.

När det gäller dessa pengar är det naturligtvis anmärkningsvärt att regeringen godkänner ett avtal som kostar mer än vad som finns i kassan. Detta har gjort att man ute på länsstyrelserna har lovat att köpa in mark, som man nu saknar pengar för att kunna köpa in. Det leder givetvis till problem, inte bara för tjänstemännen utan också när det gäller förtroendet mellan skogsföretagen, som i de flesta fall säljer denna mark, och länsstyrelsen, som har lovat att köpa den.

Det hade varit bra om vi hade kunnat få ett besked om att pengarna kommer att skjutas till, men det verkar inte vara aktuellt av miljöministerns svar att döma.

Uttalandet från naturvårdsverket fälldes i samband med att dessa köp blev kända. Tyvärr har jag inte sparat urklippet, men jag skulle kunna ta fram det och skicka över det till ministern vid tillfälle. Om jag minns rätt var artikeln från ett nummer av Sundsvalls Tidning i höstas.

Det är naturligtvis bra att ministern klargör att man inte alls kommer att sluta att utöka skyddet av skog i Norrland, utan att man verkligen försöker uppnå enprocentsmålet även där. Jag vill i detta sammanhang påpeka att just länen vid Norrlands kustland har den lägsta graden av skydd. Jag vill minnas att det är Gävleborgs län som ligger sämst till, och det är ändå ett län med väldigt mycket skog.

Anf. 73 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Låt mig först påminna om att regeringen förra året åstadkom ett mycket stort lyft av anslaget för skydd av sådana här områden, från 40 milj. kr. till 100 milj. kr. Det var en flerårssatsning, vars syfte är att åstadkomma detta skydd. I de diskussioner vi har fört med naturvårdsverket har vi framhållit att det inte är självklart att hela behovet skall klaras av under ett budgetår, utan att det var fråga om en flerårssatsning och att det ankommer på naturvårdsverket att göra de nödvändiga prioriteringarna.

Naturvårdsverket har enligt min mening gjort en mycket förtjänstfull insats på detta område och fått ett mycket förmånligt avtal. Det är bra gjort av naturvårdsverket.

För närvarande är ungefär 0,4 % av den produktiva skogsmarken nedanför de fjällnära skogarna skyddad. Det återstår således en del.

Detta åstadkommes naturligtvis i första hand genom att staten köper in mark på det sätt vi har diskuterat. Men även kommunerna kan göra detta. Skogsområden kan dessutom skyddas indirekt på andra sätt. Det krävs t.ex. nu tillstånd för våtmarksdikning. Regeringen har, särskilt under det senaste halvåret, vid prövning av överklagade ärenden avslagit åtskilliga överklaganden till förmån för skyddsintressena.

Betydande arealer utgörs också av sumpskogar. Jag räknar med att en stor del av dessa kommer att säkras för framtiden. Också där har det förekommit utslag i överklagade ärenden till förmån för skyddsintressena.

Jag vill påpeka att den pågående översynen av naturvårdslagen kommer att redovisas den 1 april. De som står för översynen har även haft i uppgift att gå igenom de frågor vi nu diskuterar. Jag räknar alltså med att det ganska snart skall finnas ett förstärkt lagskydd för dessa ändamål i dessa områden.

Allra sist vill jag påminna om att vi nu kommer att avskaffa bidraget till skogsdikning, förutsatt att riksdagen godkänner regeringens förslag.

Anf. 74 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Även jag hoppas att riksdagen godkänner regeringens förslag när det gäller skogsdikningen. Detta är någonting som vi i miljöpartiet har krävt ända sedan partiet bildades.

Jag har lagt märke till att regeringen har höjt sin ambitionsnivå när det gäller skydd av natur och framför allt skog. Det är naturligtvis mycket bra.

Problemet är att det rör sig om en investering som måste göras ganska snabbt. Vi kände till detta redan i början av 80-talet. Naturvårdsverket gjorde sin stora inventering av urskog nedanför de fjällnära skogarna 1980. Det är ju också i stort sett dessa områden som kommer att skyddas. Det tog alltså tio år att uppnå detta.

Det som är vårt bekymmer är att det inte finns mycket urskog kvar i Sverige, det rör sig faktiskt redan i dag om mindre än 1 % nedanför den gamla skogsodlingsgränsen. Det är således bråttom, och detta bör ses som en investering för framtiden.

Vi anser därför att man under en kortare tid kan acceptera ganska höga anslag just för ett sådant här ändamål. Skötseln blir ju sedan mycket billig.

Jag har uppfattat ministrarnas anförande så att hon accepterar min tolkning

av vad som är enprocentsmålet, nämligen att det rör sig om skog nedanför domänverkets skogsodlingsgräns, och ingenting annat.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1989/90:423 om naturvårdsverket

Anf. 75 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Karin Starrin har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att effektivisera naturvårdsverkets arbete.

Regeringen arbetar med att analysera och utveckla organisation och arbetsfördelning inom hela miljövärdssektorn, alltså även inom statens naturvårdsverk. Genom ändringar i miljöskyddslagen den 1 juli 1989 har länsstyrelserna och kommunerna fått ett ökat ansvar för prövning och tillsyn av miljöfarlig industri. Naturvårdsverkets arbete bör inriktas på att ta fram riktlinjer för miljöarbetet och systematiskt angripa de stora miljöproblemen.

Jag vill dessutom framhålla att det pågår ett omfattande arbete med förnyelse av den offentliga sektorn. Med anledning härav beslutade regeringen den 21 juni 1989 om särskilda direktiv för naturvårdsverkets fördjupade anslagsframställning för budgetåren 1991/92–1993/94. Enligt direktiven skall verket genomföra en genomgripande analys av frågor om bl.a. verksamhetens inriktning och ett utvecklat sektorsansvar. Den fördjupade anslagsframställningen skall redovisas senast den 1 september 1990.

Det pågår alltså ett omfattande arbete för att effektivisera miljöarbetet i hela samhället, ett arbete där naturvårdsverket spelar en ledande roll.

Anf. 76 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret.

I årets budgetproposition står under rubriken Miljövård: En viktig del i naturvårdsverkets ledande roll på miljöområdet är att sörja för en god kunskapsuppbyggnad och för miljövärdsåtgärder.

Man säger också inom naturvårdsverket att verket skall leda och främja miljöarbetet. Jag vill då fråga miljöministern: Anser miljöministern att naturvårdsverket lever upp till den ledande rollen?

Naturvårdsverket har som sin huvuduppgift att ligga före, driva opinionen, ja helt enkelt vara miljöns yttersta försvarsadvokat. Miljöministern säger i sitt svar att det pågår en översyn och att naturvårdsverkets arbete bör inriktas på att ta fram riktlinjer för de övergripande, stora miljöproblemen. Men jag vill då gärna fråga: Anser miljöministern att naturvårdsverket har denna ledande roll? Och hur skall dessa riktlinjer utformas för att man skall kunna komma till rätta med de stora miljöproblemen?

Anf. 77 Miljöminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag kan bara redovisa ytterligare litet grand av vad naturvårdsverket enligt direktiven skall lägga fram i den redovisning som skall göras för att utveckla arbetet och som skall lämnas till regeringen den 1 maj

1990. Det behövs ett sådant utvecklingsarbete inom hela miljövårdsfamiljen.

Den första punkten gäller just den utvecklande rollen och frågor om sektorisering, decentralisering och lämplig arbetsfördelning mellan olika nivåer. Den andra punkten gäller verkets laboratorieverksamhet. Den tredje gäller det internationella arbetet, som blir allt viktigare. Den fjärde punkten gäller miljöövervakning. Andra frågor är ADB-strategi, organisatoriska frågor, informationsverksamhet, statistik och tillsyn. En viktig fråga i detta analysarbete är vilka verksamheter som helt eller delvis kan överföras till annan huvudman och var ett ökat sektorsansvar kan krävas, för att i sin tur möjliggöra att naturvårdsverket får inrikta sig på centrala policyfrågor.

Under det här året skall naturvårdsverket redovisa aktionsplaner som blir av betydelse för inriktningen av miljöarbetet. Dessa skall redovisas i nästa års miljöpolitiska proposition. Det är t.ex. aktionsplaner mot havsföroreningar och luftföroreningar samt en aktionsplan för naturvården.

Det pågår ett omfattande arbete för att effektivisera den offentliga sektorn med användning av sådant som målstyrning och resultatanalys. Jag menar att vi med de insatser som nu pågår skall underlätta för alla berörda att bedriva ett intensivt arbete.

Anf. 78 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Det är precis det vi hörde miljöministern räkna upp som jag tycker är problemet. Naturvårdsverket får så enormt många stora, nya uppgifter. Min fråga kvarstår: Anser miljöministern att naturvårdsverket har möjlighet att axla den ledande rollen i detta viktiga miljöarbete?

Naturvårdsverket har successivt expanderat under sina 23 år. I dag är 600 personer anställda och verket har ganska många miljoner att på ett effektivt och riktigt sätt prioritera och använda. Det är just detta den kritik som har framförts gäller. Man har svårt att prioritera, svårt att vara det avsedda stödet för länsstyrelserna i de yttersta, stora, viktiga miljöfrågorna i industrin.

Jag får återkomma med ytterligare frågor. Jag kan inte tycka att det i det här läget räcker att säga att det är naturvårdsverket självt som skall genomföra omorganisationen. Det borde vara i miljöministerns intresse att styra det arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Förste vice talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar.

18 § Svar på fråga 1989/90:419 om satsning på jord- och skogsbruk i Norrland, m.m.

Anf. 79 Jordbruksminister MATS HELLSSTRÖM:

Fru talman! Roy Ottosson har frågat mig om regeringen avser att stärka förutsättningarna för produktion i bl.a. småskaligt jord- och skogsbruk och småskalig livsmedelsförädling i Norrland.

Riksdagen beslutade våren 1987 om ett treårigt åtgärdsprogram för jord-

bruket i norra Sverige (prop. 1986/87:146, JoU 26, rskr. 346). Innevarande år är det sista i programperioden. Totalt 245 milj. kr. har satsats på olika åtgärder med syftet att utveckla jordbruket och främja sysselsättningen på landsbygden i norra Sverige. Insatser har gjorts i form av investeringar vid företagen, utvecklingsprojekt, forskning samt utbildning och rådgivning. Investeringar har bl.a. resulterat i nya kombinationsverksamheter till jord- och skogsbruket, t.ex. gårdssågar, trädgårdsodling, fiskodling samt hantverk och småindustriverksamhet. Särskilt satsningarna på kombinationsverksamheter innebär större möjligheter för jordbruket och landsbygden att förbli levande.

Ett stort antal utvecklingsprojekt har dessutom startats i samarbete mellan lantbruksverket och andra myndigheter och organisationer. Här finns ett brett spektrum av projekt med olika inriktningar, bl.a. alternativodling med betoning på rådgivning och marknadsföring, lokal förädling av livsmedel samt projekt som syftar till att stimulera kvinnlig företagsamhet och ge varaktig sysselsättning för kvinnor på landsbygden. Den småskaliga livsmedelsförädlingen i norra Sverige främjas även genom särskilda utvecklingsprojekt som drivs i samarbete mellan Styrelsen för teknisk utveckling och Sveriges lantbruksuniversitet.

Ett väsentligt motiv för en reformering av livsmedelspolitiken är att främja en bättre regional balans. Regeringen har nu att ta ställning till de förslag som lämnats i den parlamentariska arbetsgruppens betänkande (Ds 1989:63), bl.a. ett bibehållet prisstöd till jordbruket i norra Sverige, en ökning av glesbygdstödet med 100 milj. kr. samt ett särskilt stöd till landskapsvårdande åtgärder i odlingslandskapet.

Regeringens avsikt är att genom en reformering av livsmedelspolitiken vända de resursströmmar som hittills i hög grad gynnat de bättre jordbruksområdena, så att stödet i framtiden i stället i ökad utsträckning kommer jordbruket i norra Sverige till del.

Anf. 80 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Den sista klämman i jordbruksministerns svar var mycket positiv. Det tackar jag för. Det gäller att vända resursströmmarna, som hittills i hög grad har gynnat de bästa jordbruksområdena, norrut.

Det låter bra, men hur skall detta ske? Det framgår egentligen inte riktigt, såvida inte ministern menar att det särskilda stödet till landskapsvårdande åtgärder i odlingslandskapet i första hand skall gå norrut. Det är inte självklart, om man läser LAG:s rapport. Det finns litet olika uppfattningar om det. Det vore intressant att få höra jordbruksministerns syn på hur det anslaget skall användas, varhän det skall riktas.

Det är riktigt att det har funnits ett treårigt åtgärdsprogram som upphör i år. Problemet när det gäller jordbruk och andra näringar som är kopplade till livsmedelsförsörjning är att det ofta handlar om långsiktiga investeringar i småföretag och familjeföretag. Man har investerat för miljontals kronor. Det gör man inte om man inte är säker på att verksamheten har framtiden för sig. Det krävs en bra långsiktig politik. Det är bristen i korta program, treåriga kampanjer och sådant. Människor tror inte riktigt på dem. De bryr

sig inte om dem. En och annan kanske försöker fiska litet pengar, men det blir lätt så att de flesta är skeptiska.

Det finns i dag en mycket utbredd pessimism bland jordbrukare i norr. Det hänger samman med senare års utveckling. Det hänger också samman med en stor osäkerhet om vad LAG:s förslag egentligen innebär. Det skulle vara av mycket stort värde om regeringen tog tag i den här frågan och mer tydligt klargjorde hur man skall vända resursströmmarna norrut, så att människor i norr vågar tro på det och börjar investera.

Anf. 81 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Först vill jag säga att LAG:s förslag utgår från direktiven om att vi skall ha en bättre regional balans. Såväl jordbruksnämnden som naturvårdsverket har fått i uppdrag att ta fram tekniskt underlag för att ett bättre regionalpolitiskt stöd till norra Sverige skall kunna skapas. Jordbruksnämnden har dessutom fått i uppdrag att utforma ett stöd till odlingslandskapet som är betydligt bredare än vad dagens Nola-stöd innebär. Självfallet kommer båda dessa stödformer att vara viktiga för Norrland. Till detta kommer också det prisstöd som finns i dag, vars framtida utseende man överväger för att det skall bli slagkraftigt för Norrlandsjordbruket.

Remissomgången pågår för närvarande. Remisstiden för betänkandet går ut först nästa vecka. Beredningsarbetet pågår, och det är självklart att vi kommer att presentera våra förslag i den proposition vi avser att lägga fram i april. Då kan Roy Ottosson få svar. Men vi är naturligtvis beredda att med de partier som är intresserade föra en öppen diskussion i riksdagen om de här frågorna fram till dess.

Jag känner inte igen den beskrivning som Roy Ottosson gör av att det betydande stöd på 245 milj. kr. som vi har givit är något som bara ett fåtal har brytt sig om. Det har tvärtom varit en utomordentligt stor efterfrågan på dessa medel, en lång kö och en stor investeringsvilja. Visst finns det pessimism här och var, framför allt i inlandet, som genom dagens jordbrukssystem får sina resurser dragna mot kusten och söderut. Men det är ingalunda, gudskelov, en generell beskrivning av Norrlandsjordbruket. Det finns också en mycket stark investeringsvilja på många håll. Det visar trycket på de investeringsmedel som vi just har talat om.

Anf. 82 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Det är klart att det kan låta som om man överdriver. Man talar naturligtvis om dem som man känner bäst. De som hör av sig mest är naturligtvis de som är rädda, pessimistiska och som ser framtiden i svart.

Jag vet om att det finns en stor investeringsvilja, och jag vet också att 245 milj. kr. är en liten summa i dessa sammanhang. Detta visar också vikten av att man verkligen satsar på ett sådant sätt att de som vill investera också vågar göra det och kan göra det på ett bra sätt, så att det blir på lång sikt bärkraftiga investeringar. Stödet till odlingslandskapet, Nola, har ju i hög grad varit inriktat på naturvårdsändamål. Nu skall det då bli ett bredare stöd. Det blir naturligtvis en huggsexa. De som har haft jordar där det odlats mycket spannmål – dvs. odling som inte kommer att bli lönsam, om reformen genomförs – kommer naturligtvis att göra anspråk på de här pengarna. Därför

Svar på frågor

skulle det vara intressant att få veta mera i detalj hur pengarna skall användas.

Anf. 83 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Som jag sade har vi just lagt ut ett uppdrag till naturvårdsverket och jordbruksnämnden för att vi skall få ett tekniskt underlag. Roy Ottosson måste i varje fall vänta tills vi har fått detta underlag och se vilka överväganden som vi gör i propositionen. Då kan man få en uppfattning om hur systemet är. Detta är ju sådant som preciseras i en proposition. Målsättningen har presenterats här. I svaret på frågan framhålls att resursströmmarna skall riktas norrut från de bästa jordbruksbygderna dit det mesta stödet går i dag. Meningen är ju inte att stödet till odlingslandskapet vare sig i LAG:s tappning eller enligt de direktiv som har getts till ämbetsverken i första hand skall vara en ersättning för spannmålsodlingen. Där har ju LAG andra förslag om hur man skall kunna hjälpa.

Så det finns många fler instrument än de som Roy Ottosson pekar på, instrument som gäller såväl södra Sverige som det som vi nu talar om, nämligen norra Sverige. Jag vill också framhålla, och det är viktigt, eftersom Roy Ottosson också nämnde skogsfrågorna, den betydande användning som vi har fått av de medel som finns för det intensifierade skogsvårdsprogrammet för speciellt Västerbotten och Norrbotten när det gäller privata småbrukare och skogsägare.

Anf. 84 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Jag noterar att ministern sade att stöd till landskapsvårdande åtgärder i odlingslandskapet inte skall ses som kompensation när det gäller spannmålsjordarna. Det var bra att vi fick klarhet i den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1989/90:420 om laxfisket längs Norrlandskusten

Anf. 85 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Roy Ottosson har frågat mig om regeringen anser att det är rimligt att ytterligare försäma för Norrlandsfisket samtidigt som fisket ökar i egentliga Östersjön och, om så inte är fallet, vad regeringen avser att göra för att förbättra förhållandena för Norrlandsfisket.

Bakgrunden till Roy Ottossons fråga är fiskeristyrelsens förslag till åtgärder för att rädda de naturliga laxbestånden i Östersjön.

Enligt fiskeristyrelsen är situationen mycket allvarlig för laxbestånden i Östersjön. Det grundläggande syftet med förslagen är därför att öka uppvandringen och den naturliga leken i tillrinnande vattendrag. På längre sikt medför detta ökade fångstmöjligheter för alla svenska fiskare.

Fiskeristyrelsens förslag, som just nu ställs ut för granskning i alla län längs hela kuststräckan från Norrbottens län till Malmöhus län, innebär begränsningar både i havsfisket och i kustfisket.

Styrelsen bedömer att de föreslagna begränsningarna medför att en ge-

nomsnittlig havsfiskare och en genomsnittlig kustfiskare bör kunna räkna med samma fångster i framtiden som under åren 1987–1988. Detta beror på att tillgången på lax i den samlade svenska fiskezonen har ökat till följd av uppgörelsen om den s.k. vita zonen och det minskade utländska fisket som har blivit följderna av denna.

Det är fiskeristyrelsen som beslutar om den närmare reglering av fisket som behövs för att tillgodose behovet av fiskevård för vandringsfisken. Regeringen kommer inom ramen för fiskerikommissionen för Östersjön att fortsätta sitt arbete för en internationell reglering av havsfisket efter lax. En framgång i detta arbete skulle resultera i en bättre situation för de naturliga laxbestånden i Östersjön och därmed förbättrade förhållanden för Norrlandsfisket.

Anf. 86 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! På det här svaret lät det ju som om allting bara var bra. Sedan 1979 har man i länsstadgan i Västernorrlands län, som den här frågan avser, infört en rad restriktioner som lett till att man minskat fisket efter lax och öring. Den andel av lax som kustfiskarna i Västernorrland tar upp har nu sjunkit från 25 % till 15 % av det totala uttaget av lax i hela Östersjöområdet. Det som nu föreslås skulle innebära att det blir en ytterligare minskning med ungefär en tredjedel. Då skall man veta att det inte finns så många fiskarter i dessa delar av Sverige. Det finns lax, öring och torsk. Torskfisket är i stort sett utslaget redan till följd av den överfiskning som vi har haft tidigare. Den saken har debatterats förut i den här kammaren.

Människorna är alltså ganska beroende av det här fisket, och därför blir fragan varför man måste slå så hårt mot just detta kustfiske. Faktum är att det blir en ökning av laxfisket nere i den egentliga Östersjön. Man skall också ha klart för sig att det bästa laxfisket finns vid Indalsälvens mynning. Indalsälven är ju fullt utbyggd, varför det inte alls finns någon naturlig reproduktion av lax där. Det handlar bara om utsättningsfisk. Så motiveringen att det skall "öka uppvandringen och den naturliga leken i tillrinnande vattendrag" håller inte riktigt. Tyvärr förhåller det sig på samma sätt beträffande Ångermanälven. I Ljungan förekommer det lek i viss utsträckning, men Ljunganlaxen är så gott som utdöd, och den lax som numera planteras ut i Ljungan är kraftigt uppblandad med lax från Indalsälven och andra älvar. Därför är det mycket svårt att förstå det här förslaget, såvida avsikten inte är att slå ut fisket längs kusten i fråga. Men det vore ju litet konstigt om fiskeristyrelsen hade den inställningen.

Anf. 87 Jordbruksminister MATS HEILSTRÖM:

Fru talman! Roy Ottosson talar alltså om ett förslag som nu är, som det kallades, utställt. Enligt riksdagens språkbruk brukar det heta "på remiss". Roy Ottosson ger sina synpunkter här i talarstolen, och många fiskeorganisationer gör det direkt och på andra sätt fram till den 1 mars. Sedan skall fiskeristyrelsen fatta beslut den 27 april på basis av de inkomna förslagen. Det är naturligtvis fullständigt omöjligt för mig att kommentera en pågående remissbehandling som gäller fiskeristyrelsen och de olika synpunkter som man har på de konkreta förslagen.

Svar på frågor

Man kan i stort sett säga att alla kategorier laxfiskare, var de än finns – vid kuster, vid älvar eller hav – hittills har kritiserat förslaget, därför att det skulle slå hårdast mot just deras fiske. Detta var kanske inte helt oväntat. Men det är inte regeringens sak att ta ställning till de olika förslagen. Det är fiskeristyrelsen som skall fatta beslut på grundval av den remissomgång som nu pågår. Syftet är ju – Roy Ottosson undvek delvis att tala om detta – att samlat se till att vi kan rädda den vilda laxen som ju genetiskt har en större styrka och robusthet än den odlade laxen. Bli den vilda laxen utslagen, är faran att den genetiskt svagare laxen blir dominerande. Då gäller det naturligtvis både kustfiske med lekande lax och Östersjön och havsfisket.

Vi har, enligt min mening, fått bättre möjligheter att göra insatser efter det att vi har träffat en uppgörelse med Sovjetunionen om den vita zonen. Jag ser ändå mera optimistiskt på möjligheten att åstadkomma en lösning som innebär att båda kategorierna laxfiskare skall kunna fortsätta att fiska och att den vilda laxen skall kunna fortleva.

Anf. 88 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Jag instämmer i jordbruksministerns uppfattning att den vilda laxen måste räddas och att långtgående åtgärder måste vidtas med det syftet. I mitt förra inlägg tyckte jag att jag visade att förslaget i varje fall inte är ägnat att för Västernorrlands del åstadkomma just detta, eftersom det i första hand slår mot laxfiske i redan fullt utbyggda älvar, där det hela tiden handlar om odlad lax. I stället borde man ju minska storfisket i den egentliga Östersjön.

Problemet är här att vi i Västernorrlands län har en fiskenäring som är mycket kraftigt hotad. Man har i många år haft en mycket negativ utveckling. Torskfisket som försvann och andra problem gör att det är mycket svårt att förstå varför man skall slå mot det lilla laxfiske som finns kvar. Andelen av laxfisket har ju minskat ganska radikalt. Det vore intressant att få veta hur jordbruksministern ser på fisket i framtiden i denna del av landet.

Anf. 89 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Fru talman! Jag har svarat på den frågan, och svaret är att den bästa förutsättningen för att vi långsiktigt skall kunna behålla ett kust- och älvfiske är att den genetiskt starka vilda laxen kan bestå. Genom den uppgörelse om den vita zonen som vi har fått med Sovjetunionen har vi bättre möjligheter att kontrollera fisket i havet.

Beträffande de konkreta frågorna har jag redan sagt att det vore alldeles fel av mig att svara på dem under pågående utställning och remissbehandling. Men jag har förståelse för att Roy Ottosson vill framföra sina regionala synpunkter, på samma sätt som andra som företräder fiskare på andra håll framför sina synpunkter.

Anf. 90 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Jag får tolka svaret så att regeringens inställning är att kustfisket längs Norrlandskusten skall vara kvar och utvecklas och att man skall

slå vakt om det på alla tänkbara sätt. Vi kan då antagligen se fram emot ett modifierat förslag jämfört med det som fiskeristyrelsen har lagt fram.

Prot. 1989/90:66
13 februari 1990

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

20 § Svar på fråga 1989/90:409 om alkoholkonsumtion på s.k. LVM-hem

Anf. 91 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Fru talman! Sten Svensson har frågat socialministern vilka åtgärder som planeras för att omedelbart stoppa möjligheten till alkoholkonsumtion på behandlingshem för personer intagna enligt LVM.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Sten Svensson hänvisar i sin fråga till en tidningsartikel om Hesseleby behandlingshem för missbrukare. Enligt reportaget skulle det pågå ett omfattande alkoholmissbruk vid behandlingshemmet.

Den som vårdas i ett LVM-hem enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall får inte inneha alkoholhaltiga drycker. Om alkoholdrycker påträffas får de omhändertas. För missbrukare som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn finns LVM-hem som är anpassade för sådan tillsyn, bl.a. med tillgång till slutna platser.

Det är naturligtvis olyckligt om det förekommer missbruk i samband med behandlingsinsatser. Det kan inverka negativt både på det individuella behandlingsresultatet och på klimatet vid behandlingshemmet.

Det är alltså inte tillåtet för de intagna vid LVM-hemmen att inneha alkoholhaltiga drycker. Men på Hesseleby behandlingshem har det förekommit att enskilda patienter avvikit från behandlingshemmet och återvänt berusade. Vid något tillfälle har personalen även beslagtagit alkoholdrycker som förts in på området.

Under den senaste tiden har emellertid olika åtgärder vidtagits för att komma till rätta med svårigheterna vid behandlingshemmet. Bl.a. har platsantalet skurits ned, samtidigt som antalet anställda har ökat. Sedan några veckor tillbaka har behandlingshemmet även tillgång till slutna platser avsedda för missbrukare som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn.

Anf. 92 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lindqvist för svaret på min fråga. Men jag hade väntat mig ett annat svar. Här är det verkligen på sin plats med ett kraftfullt avståndstagande från den utveckling som vi läser om.

Det handlar inte om ett unikt exempel här, utan vi läser dagligen i tidningarna om att sprit och narkotika flödar på våra vårdhem. Det gäller inte bara LVM-hem utan också kriminalvårdsanstalter. Så sent som i dag kan vi läsa i Expressen om den komvuxlärare som äkte fast inne på en anstalt med 70 gram heroin, värt en kvarts miljon, på sig.

Denna utveckling är mycket allvarlig, och då måste man säga ifrån ordentligt. Samhället måste göra en mycket tydlig och klar markering, herr stats-

råd, och ge uttryck för att man inte tolererar utvecklingen. Vården skall ges i en drogfri miljö, och därför måste regeringen ge tydliga och klara signaler.

I svaret sägs att det kan bli tråkigheter och att alkoholdrycker får tas i beslag. Men här skall man använda uttryckssättet att de "skall" tas i beslag. Konsekvenserna blir så allvarliga att samhället måste reagera kraftfullt på händelseutvecklingen.

Det har vi gjort i våra motioner som vi har väckt under den allmänna motionstiden. Varför vill inte regeringen uttrycka sig på samma sätt?

Anf. 93 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Fru talman! Möjligtvis är det en skillnad i tonläge mellan Sten Svensson och mig, men i sak är det ingen skillnad mellan oss. Jag ser mycket allvarligt på både incidenterna vid Hessleby behandlingshem och alla andra liknande incidenter runt om i landet. Det är naturligtvis inte tillåtet att föra in vare sig alkohol eller narkotika, och det måste beivras. Att jag använder ordet "får" i fråga om omhändertagande av alkohol beror på att lagen använder precis det uttryckssättet – det är LVM-lagens egen formulering.

Att det finns en tillsyn som fungerar när vi tar till den kan just detta fall visa. Sedan ärendet hade granskats av länsstyrelsen har betydande förändringar vidtagits vid Hesslebyhemmet. Antalet platser har minskats, och av de platser som nu finns är åtta slutna. Personalen har också ökat väsentligt, och dessutom har personalen fått utbildning under året. Man kommer vidare att ha ett bättre vårdprogram i fortsättningen. Statens ingrepp genom länsstyrelsens tillsyn har alltså haft sin verkan.

Det är en annan sak att den totala situationen inger bekymmer. Det finns alldeles för få platser för slutna vård av missbrukare. Vi hoppas att vi skall kunna råda bot på detta förhållande med det nya statsbidraget, som ger väsentligt bättre resurser just för den slutna vården.

Anf. 94 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Det hade varit välgörande med ett kraftfullt avståndstagande från ministrarnas sida. Man kan självfallet välja olika tonläge, men det väsentliga är vad man uttrycker i sak.

Jag vet mycket väl att formuleringen i lagstiftningen är den statsrådet Lindqvist anger. Likväl kan jag i den aktuella tidningsartikeln konstatera att personalen säger att de inte får stoppa supandet. Det händer att klienterna ber om att få bli inlåsta, och inte ens då kan vi ingripa, säger företrädare för personalen.

Här måste ansvariga myndigheter och regeringen göra så tydliga markeringar att vi slipper läsa att personalen inte kan klara situationen. Man skall kunna ingripa.

Är det så att lagen behöver ändras – det anser vi, vilket framgår av våra motioner – skall regeringen komma tillbaka till riksdagen med förslag om sådana förändringar att det är solklart att man skall ingripa mycket effektivt på det här området.

Anf. 95 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Fru talman! Jag vill bara tillägga att personalen *skall* ingripa. Det är inte tillåtet att inneha alkoholhaltiga drycker på ett LVM-hem. När personalen

enligt tidningsartikeln säger att de inte får ingripa, har de direkt fel i sak. I så fall var den utbildning som man nu har fått på sin plats i det här sammanhanget.

Prot. 1989/90:66
13 februari 1990

Svar på frågor

Anf. 96 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Jag välkomnar det sista som statsrådet sade. Det är i linje med vad jag vill åstadkomma. Men när vi får höra och se i massmedia att det uppenbarligen inte fungerar och får läsa uttalanden av den här innebörden, vore det värdefullt om regeringen mycket snabbare kunde göra dessa markeringar.

Anf. 97 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Fru talman! Jag kan då inte underlåta att säga, att när dessa uppgifter förekom i massmedia hade vi för länge sedan inskridit. I det här fallet anser jag alltså att Sten Svensson har fel: Vi inskred redan i höstas, och det är anledningen till att det nu skett en viss skärpning vid Hesselby behandlingshem.

Anf. 98 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Den här artikeln var publicerad den 4 februari 1990. Då gjorde personalen uttalanden av den här typen utan att några myndigheter reagerade. Det är först sedan jag ställt denna fråga som vi fått dessa uttalanden.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1989/90:417 om miljöskadliga utsläpp från luftfarten

Anf. 99 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Roy Ottosson har frågat mig dels om regeringen anser att de miljöpolitiska målen skall tillämpas även för luftfarten, dels om en fortsatt kraftig ökning av flygtrafiken är förenlig med vallöftet att minska miljöskadliga utsläpp under naturens egna toleransgränser.

Frågorna är ställda mot bakgrund av att koncessionsnämnden för miljöskydd nyligen fattat ett beslut beträffande verksamheten på Landvetters flygplats.

Svaret på den första frågan är att riksdagens miljö- och trafikpolitiska mål ligger fast. Transportsystemet skall utvecklas så att en god miljö och hushållningen med naturresurser främjas. Detta gäller även för flygtrafiken, och som ett exempel på regeringens arbete inom detta område kan nämnas den införda skatten på luftemissioner från flygets avgaser.

Beträffande frågan om flygtrafikökningen är förenlig med en minskning av de skadliga utsläppen anser jag inte att man som Roy Ottosson gör skall föra den diskussionen utifrån ett enskilt beslut av koncessionsnämnden för miljöskydd. Flygets framtida utveckling kommer att påverkas av en rad faktorer, där den i frågan nämnda introduktionen av snabbtåg är en faktor och nuvarande och eventuellt tillkommande nödvändiga miljökrav är en annan.

Jag vill också erinra om de särskilda uppdrag som regeringen givit trafikverken i avsikt att belysa de olika trafikslagens miljöpåverkan och möjligheterna att komma till rätta med problemen. Även luftfartsverket har således ett sådant uppdrag, som skall redovisas i maj i år och som sedan avses utgöra ett av underlagen för en proposition till riksdagen våren 1991 om miljö och trafik.

Anf. 100 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Till att börja med noterar jag att naturens gränser och riksdagens mål skiljer sig åt. Efter vad jag förstått av forskarna på detta område bör man globalt minska koldioxidutsläppen med totalt 85 % för att vara säker på att vi inte skall få någon klimatförändring. Riksdagens mål är plus minus noll i utsläppstermer.

Näväl, hur är det då med riksdagens mål – klarar vi dem? Det visar sig att flyget ökar kraftigt. Transportrådet gör bra prognoser på detta område, och dessa visar att utsläppen från flyget kommer att öka snabbt och stå för den huvudsakliga ökningen av koldioxidutsläppen från trafiksektorn fram till år 2000. Just flyget kommer att bli det trafikslag som gör att man inte klarar plus-minus-noll-målet för koldioxidutsläppen, trots de föreslagna miljöavgifterna på koldioxidutsläpp och trots förslag om begränsning av avdragsmöjligheterna för bilresor, osv. Det beror på att dessa åtgärder inte har något genomslag på flygtrafiken på samma sätt som på andra trafikslag.

Om man går fram till år 2020, vilket transportrådet gjort, visar det sig att det blir ännu sämre. För den tiden talar man om ökning för flygets del på 150 % jämfört med 1987.

Det är bara Arlanda med dess tredje bana som är större än Landvetter. När det gäller Arlanda gick naturvårdsverket in och sade att man inte skulle tillåta någon ökning av koldioxidutsläppen, medan koncessionsnämnden tar större hänsyn till andra intressen. När det kommer upp ett så stort ärende som Landvetter måste man ställa frågan: Vad anser regeringen om detta? Skall man hålla fast vid detta mål och skall det gälla även luftfartsverket? Skall flyget tillåtas att fortsätta att öka sina utsläpp på detta sätt?

Anf. 101 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! När det gäller Landvetter har koncessionsnämnden för miljöskydd fattat ett beslut. Om det beslutet överklagas får regeringen naturligtvis anledning att ingående granska ärendet. Jag avser inte att nu sätta mig till doms över koncessionsnämndens ställningstagande i ärendet.

Det är riktigt att flygtrafiken ökar. Nu får man inte se miljömålen utifrån situationen vid en enskild flygplats och inte heller utifrån utvecklingen av ett enskilt kommunikationsmedel, utan miljömålet måste ses i dess helhet. Den miljö vi lever i påverkas av en rad olika faktorer.

Roy Ottosson nämner i sin fråga utvecklingen av snabbtågsförbindelserna. Vi gör nu insatser för att erbjuda ett miljövänligare kommunikationsmedel. I relationen Stockholm–Göteborg tror jag att snabbtågsförbindelserna när de är fullt utbyggda kommer att betyda väldigt mycket för överföringen av passagerare från inrikesflyget till tågtrafik.

Anf. 102 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Också jag hoppas mycket på snabbtågen, och jag tror att man bör satsa mycket kraftigt på det alternativet. Det har uppenbarligen framtiden för sig.

Om utvecklingen av flygtrafiken fram till år 2000 blir den som transportrådet förutspår och om den ökning av koldioxidutsläppen som kommer att förorsakas av flyget skall kompenseras med minskad vägtrafik, så måste denna minska med 10 %. Det förutsätter att vi får en kraftigt ökad satsning på kollektivtrafiken utöver vad som föreslagits och utöver vad som kan bli följden av olika utredningars förslag, inte minst miljöavgiftsutredningens. Det är klart att man måste fråga sig hur regeringen ser på detta.

Jag vet att luftfartsverkets miljöprogram och de uttalanden som under senare tid gjorts från verket pekar på att man inte vill ta ansvar för koldioxidmålet. Luftfartsverket anser sig inte kunna uppnå plus-minus-noll-målet.

Anf. 103 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag vill upprepa att vi inte kan diskutera varje enskilt kommunikationsmedel för sig. När vi diskuterar det övergripande koldioxidmålet kan vi inte heller diskutera enbart med utgångspunkt i trafiken. Vi måste utgå från den samlade situation som uppstår genom vårt sätt att producera varor och vårt sätt att resa och transportera produkter.

Att ställa om trafikapparaten är ett mycket omfattande, långsiktigt arbete. Det skall medges att trafikutvecklingen är den kritiska punkten när det gäller koldioxidutsläppen. På de andra områdena tror jag att vi har relativt goda förutsättningar att komma till rätta med miljöproblemen. På trafikområdet återstår mycket att göra. Men dessa problem kan inte angripas enbart utifrån situationen vid en enskild flygplats.

Anf. 104 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Att jag som utgångspunkt tagit frågan om Landvetter hänger samman med att naturvårdsverket sagt nej till sådana ökningarna just därför att man vill testa det mål som riksdagen antog 1988. Det är därför som det är intressant att principiellt diskutera den här frågan. Det är klart att man kan låta andra sektorer av samhället stå för minskningen. Naturens mål är en minskning på 85 %, om man skall tro forskarna. Man kan då naturligtvis fråga sig vad som menas när det i en valrörelse sägs att vi skall anpassa oss till vad naturen tål. Menar man någonting med detta eller är det bara ett sätt att tala om att man är bra i största allmänhet?

Vi måste ta denna fråga på allvar, om det skall vara någon mening med att föra en miljödebatt. Om man säger att utsläppen skall minskas till vad naturen tål, måste man åtminstone kunna redovisa några steg på vägen. Här får vi bara veta att minskningen får ske på något annat håll, eftersom trafiken inte tycks klara detta. Det är en mycket passiv inställning, som jag inte kan godkänna.

Jag kräver att kommunikationsministern tydligare talar om hur trafiken, som är den största enskilda källan för utsläpp av koldioxid, skall klara nollprocentmålet fram till år 2000.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1989/90:424 om det nya teoretiska körkortsprovet

Anf. 105 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Stina Gustavsson har frågat mig om jag kommer att ta något initiativ för att undanröja de påtalade olägenheterna med det nya teoretiska körkortsprovet.

Trafiksäkerhetsverket utarbetar kursplanen för körkort. Den nya kursplanen trädde i kraft den 1 april förra året. Den är ett led i trafiksäkerhetsarbetet som syftar till att få ner antalet dödade och skadade i trafiken. TSV har också utarbetat ett nytt körkortsprov för förare av motorecyklar och personbilar. Det trädde i kraft den 1 januari i år.

Teoriprovet är det sista skedet i en utbildningsprocess som leder till rätt att framföra fordon i en miljö där man måste ta hänsyn till människors liv och hälsa. Det måste därför ställas höga krav på kunskaper.

Enligt vad jag informerats om finns det ingenting i det nya teoriprovet som ligger utanför kursplanen. Problemet kan därför bero på att trafikskolorna inte lärt ut de nya momenten i den nya kursplanen. Ett annat problem är att många körskoleelever har läst den gamla kurslitteraturen i stället för att köpa den nya läroboken.

Avslutningsvis kan jag bara konstatera att det är för tidigt att redan efter en dryg månad med det nya provet göra en rättvisande bedömning. Jag avser att noga följa utvecklingen på området.

Anf. 106 STINA GUSTAVSSON (c):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Som jag angav i frågan är kuggningsfrekvensen mycket hög när det gäller det nya teoretiska körkortsprovet. Det har förekommit uppgifter i tidningarna om att en av fjorton elever har klarat provet. För min del tror jag att provet kan vara besvärligt, inte minst för elever med begränsad studiefärdighet. Jag kan inte finna några trafiksäkerhetsmässiga motiveringar för att man på tre fjärdedels timme skall ta ställning till 160 olika svarsalternativ.

Enligt uppgift är även en del frågor svårtolkade i det nya körkortsprovet. Den nya kursplanen överensstämmer inte helt med de frågor som ställs i körkortsprovet. Det var just kravet på en sådan översyn som jag gärna hade sett att kommunikationsministern hade ställt sig bakom och föranställt om.

Jag noterar att kommunikationsministern avser att noga följa utvecklingen på detta område, och det upplever jag som positivt. Jag kommer naturligtvis också själv att följa denna utveckling. Jag vill ställa en följdfråga: Är det ändå inte rimligt att elever som nu har hamnat i skarven mellan den gamla och den nya utbildningen hålls skadeslösa? Det blir ju annars eleverna som får stå för de ökade kostnaderna.

Anf. 107 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag har orienterat mig om situationen när det gäller den här frågan. Jag har talat både med dem som har genomgått provet och med ledningen för trafiksäkerhetsverket. Vid dessa kontakter har det framkommit att det visst kan finnas skäl att se över en del av frågeformuleringarna, efter-

som det i vissa fall kanske används en för svår vokabulär. Mitt övervägande intryck är ändå att provet är bra.

Körskoleelever har uppenbarligen tidigare kunnat lära in schabloniserade frågor och svar, och ganska lätt gå igenom provet. Nu ställs man inför en ny, svårare situation, och det ligger en mycket medveten tanke bakom. Det skall ställas krav på kunskaper för att man skall ha rätt att köra bil. Det är svårt att veta av vilket skäl eleverna nu inte klarar provet. Man kan undra om det är därför att de har slarvat med inläringen vid studierna i ämnet eller om det föreligger andra skäl.

Jag ser ingen möjlighet till att gå in med åtgärder för att hålla eleverna skadeslösa. Jag rekommenderar eleverna att noggrannare förbereda sig inför nästa prov. Sedan får vi följa utvecklingen och rätta till de eventuella fel som kan finnas i provet.

Avslutningsvis vill jag säga att det är uppenbart att en hel del elever chansar som privatister. Det är inte meningen att dessa elever skall klara sig. Man skall ha gått igenom kursplanen för att ha förutsättningar för att kunna klara provet.

Anf. 108 STINA GUSTAVSSON (c):

Fru talman! Också jag anser att man naturligtvis skall ställa krav på kunskaper, inte minst när det gäller trafiken.

Jag har ställt min fråga utifrån det förhållandet att jag bedömer de elever och körskolelärare som har varit i kontakt med mig som seriösa. Precis som kommunikationsministern har lovat att göra kommer även jag att följa utvecklingen på detta område. Om utvecklingen blir felaktig, har jag för avsikt att återkomma i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1989/90:390 om pensionstillskott m.m. för undantagandepensionärer

Anf. 109 Socialminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Ingegerd Troedsson har frågat mig om regeringen avser att lägga fram förslag som upphäver missgynnandet av undantagandepensionärer vad gäller rätten till pensionstillskott och inkomstrelaterat KBT.

Som Ingegerd Troedsson känner till har ett antal motioner om pensionstillskott m.m. för undantagandepensionärer väckts under den allmänna motionstiden. Dessa motioner har så sent som i dag behandlats i socialförsäkringsutskottet och kommer således inom kort att bli föremål för beslut i riksdagen. Mot den bakgrunden finner jag skäl att avvakta riksdagens ställningstagande.

Pensionsberedningen har på regeringens uppdrag gjort en kartläggning av undantagandepensionärernas ekonomiska situation. Beredningen har redovisat resultatet av sitt arbete i betänkandet SOU 1989:58 Undantagandepensionärernas ekonomi. Regeringen avser att inom kort med en särskild skrivelse låta riksdagen få del av denna kartläggning.

Svar på frågor

Då förste vice talman Ingegerd Troedsson, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att delta i överläggningen, tog Margit Gennser i stället emot svaret.

Anf. 110 MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Undantagandepensionärerna väntar i dag på ett lagförslag. Om regeringen sitter kvar, är det bara att utforma förslaget. Motståndet från vpk är över, så nu är det bara regeringen som fortfarande tövar.

Denna fråga berör dem som har det allra sämst i vårt land. Jag förstår inte riktigt det här. En tredjedel av de ensamstående undantagandepensionärerna har bruttoinkomster som ligger under minimipensionen eller precis jäms med. Men undantagandepensionärerna får betala skatt till skillnad från minimipensionärerna.

Undantagandepensionärerna utgörs av människor som hade det svårt under 60-talet. De var utsatta för en oerhörd rationalisering inom detaljhandeln, jordbruket och fisket.

Ibland undrar man över politikernas motiv, och jag har alltid undrat vilket motiv socialdemokraterna har haft att i en så här flagrant situation förvägra dessa människor rättvisa.

Anf. 111 Socialminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Under åren 1959–1982 fanns en möjlighet att begära undantagande och ställa sig vid sidan av ATP-systemet. Denna undantagsregel tillkom efter mycket starka borgerliga påtryckningar. Paradoxalt nog var det också en borgerlig regering som vid årsskiftet 1981–1982 avskaffade möjligheten till undantag. Men under åren 1976–1982 tog de borgerliga regeringarna inte heller något initiativ till att förbättra situationen för dessa undantagandepensionärer, t.ex. genom att ge dem ett pensionstillskott. Den "flagranta" situation som nu råder, rådde definitivt också under de borgerliga åren.

Som jag sade i mitt inledande svar konstaterar jag att socialförsäkringsutskottet har behandlat frågan, och jag avvaktar riksdagens ställningstagande. Jag kommer självfallet att följa riksdagens beslut.

Anf. 112 MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! Det är utmärkt att statsrådet har för avsikt att följa riksdagens beslut. Det blir uppenbart nya regler för undantagandepensionärerna.

Jag vill dock påminna om att när man under 60-talet gjorde sitt undantagande, hade man utlovats en standardsäkring genom folkpensioneringen. Sedan förändrades läget genom att pensionstillskotten och KBT skulle utgöra standardhöjningen.

Undantagandepensionärerna, vilka har kommit i kläm, var de som bortrationaliserades under 1960- och 1970-talen. Regeringen har haft lång tid på sig för att komma till rätta med problemet, och det har avgivits en mängd motioner i frågan, men man har alltid sagt nej. Problemet har väl inte berört

det egna folket, även om det har rört sig om en mycket liten utsatt grupp. Men små minoriteter brukar man ju inte bry sig så mycket om.

Prot. 1989/90:66
13 februari 1990

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

24 § Svar på fråga 1989/90:410 om pensionärernas sjukvårdsavgifter

Anf. 113 Socialminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Gullan Lindblad har frågat mig om jag ämnar ta initiativ till en översyn och ändring av reglerna för individuell nedsättning av avgifter för pensionärer vid sjukhusvård.

Enligt Gullan Lindblad har det visat sig att riksförsäkringsverkets regler är så hårda att det nästan är omöjligt att slippa dessa avgifter och att pensionärerna tvingas gå till socialbyrån.

Jag får inledningsvis erinra om att riksdagen beslutat avskaffa det s.k. friåret för pensionärer vid sjukhusvård samt införa en möjlighet till individuell nedsättning av avgiften i särskilda fall. Den lagstiftning som tillkom genom dessa beslut av riksdagen har gällt sedan den 1 januari 1989.

Beträffande individuell nedsättning gäller att försäkringskassan beslutar om pensionären kan befrias från avgiften helt eller delvis. Förutsättning för befrielse är att det finns särskilda skäl med hänsyn till pensionärens ekonomiska förhållanden och behov av medel för att betala egen bostad eller för särskilda rehabiliteringsinsatser. I samband med att en möjlighet till individuell nedsättning infördes redovisades också vissa riktlinjer för tillämpningen av denna bestämmelse. Dessa riktlinjer har legat till grund för de allmänna råd som riksförsäkringsverket utfärdat angående tillämpningen av bestämmelsen.

Det är riksförsäkringsverkets uppgift att följa upp tillämpningen av socialförsäkringen och vidta de åtgärder som kan erfordras. Enligt vad jag har fått veta håller verket för närvarande också på med en uppföljning av försäkringskassornas tillämpning av denna bestämmelse. Jag förutsätter att verket kommer att informera regeringen om resultatet av denna uppföljning och därvid även redovisar behovet av ändringar i nedsättningsreglerna.

Anf. 114 GULLAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret. Jag hade naturligtvis blivit gladare om socialministern hade sagt att hon genast skall informera sig om detta och ta de initiativ som behövs, i stället för att nu passivt avvakta vad riksförsäkringsverket måhända kommer med för resultat av sin uppföljning.

Anledningen till min fråga är att många pensionärer har klagat över att de har fått alltför litet pengar kvar efter det att de har betalat sin sjukvårdsavgift. Inte minst pensionärsorganisationerna har fått ta emot många sådana klagomål. Jag läste nyligen i en tidning att PRO:s ordförande kommer att höra av sig till socialministern för att försöka få en ändring till stånd. Jag hoppas att han kommer att få mera framgång än jag har haft med min fråga.

Moderaterna var med om att slopa friåret. I samband med det beslutet

Svar på frågor

hade vi dock som krav att det skulle ges möjlighet till nedsättning eller befrielse från avgiften för pensionärerna. Det finns också en sådan lagregel.

Riksförsäkringsverket lär emellertid ha gett ut så stelbenta bestämmelser att man räknar med att endast 30 % av basbeloppet, dvs. 742 kr. per månad, skall kunna bedömas utgöra pensionärens behov utöver sjukhusvård och hyra.

Detta är inte tillfredsställande. Jag anser att man skall tillämpa ett mera socialt tänkande och mera ha en bedömningsgrund som harmoniserar med socialtjänstlagen. Inte kan väl socialministern tycka att det är tillfredsställande att vi skall ha en så rigid bestämmelse, att människor t.o.m. tvingas gå till socialbyrån? Skulle det ändå inte vara nyttigt att ta kontakt med berörda parter – jag tänker på de båda pensionärsorganisationerna men även på riksförsäkringsverket – och föra ett samtal med dem och komma med ett litet positivare förslag?

Anf. 115 Socialminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Jag kommer att träffa de båda pensionärsorganisationerna under de kommande veckorna, om allt går som planerat.

När det gäller riksförsäkringsverket kommer man att granska de 50 första besluten från varje försäkringskassa. Granskningen kommer att bli klar under första halvåret i år. Jag tycker därför att det finns skäl att avvakta granskningens resultat innan man går in och vidtar några särskilda åtgärder.

Anf. 116 GULLAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag kan ha viss förståelse för detta, men jag vill ändå att det skall ligga socialministern varmt om hjärtat att lyssna noga på företrädarna för pensionärerna och att titta på de, som jag tycker, mycket stela reglerna att man skall betala in hela summan på en gång två månader efter det att man har varit på sjukhus. Många pensionärer kanske inte klarar detta, och de har kommit i en prekär situation. Kan man inte t. ex. tänka sig ett mera direkt utbetalningssystem?

Jag hoppas i alla fall att socialministern är positivt inställd till själva frågan. Jag ber att få önska lycka till eftersom detta är en angelägen sak. Då jag själv har varit med om att fatta ett beslut, vill jag att följderna av det inte skall bli negativa för pensionärerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1989/90:411 om hjärt- och lungtransplantationer

Anf. 117 Socialminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Knut Wachtmeister har frågat mig om jag avser att verka för att hjärt- och lungtransplantationer må företagas även utanför Stockholm och Göteborg om medicinska skäl härför föreligger.

Hjärt- och lungtransplantationer har av Landstingsförbundet efter rekommendation av socialstyrelsen förts upp på förteckningen över högspecialiserad vård – rikssjukvård (förteckning R) för år 1990. I denna förteckning an-

ges Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg som det sjukhus i Sverige som skall utföra hjärt- och lungtransplantationer. Förteckning R är en bilaga till det avtal som ingås mellan sjukvårdshuvudmännen där priser och övriga förhållanden överenskommes för riks- och regionsjukvården.

För verksamhet av den art som det här är fråga om krävs mycket komplicerade och dyrbara resurser. Dessutom ställs det mycket höga krav på specialkunskaper hos den berörda personalen. Själva ingreppet som sådant anses av expertisen inte vara svårare än andra thoraxingrepp. Men det som måste göras innan och efter ingreppet kräver enligt vad jag inhämtat från socialstyrelsen en koncentration av verksamheten för att uppnå en hög säkerhet för patienterna och för att begränsa kostnaderna. Dessutom är det betydelsefullt att verksamheten koncentreras för att kunna ge goda förutsättningar för forskning och utveckling. Socialstyrelsen gör också den bedömningen att tillgången på organ inte kommer att medge att fler än tio hjärt- och lungtransplantationer eller lungtransplantationer utförs per år.

När det gäller valet av Sahlgrenska sjukhuset anför socialstyrelsen att detta sjukhus är det enda sjukhus som i dag har en omfattande hjärttransplantationsverksamhet. Denna behandlingsform är helt etablerad på sjukhuset, och rutinerna är väl inarbetade.

Jag avser därför inte att vad avser 1990 verka för att hjärt- och lungtransplantationer får ske vid något annat sjukhus än det på förteckningen över rikssjukvård uppförda sjukhuset.

Anf. 118 KNUT WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret. Det bakomliggande bråket om transplantationerna i Lund visar med all önskvärd tydlighet hur olyckligt det är när administrativa och politiska hänsyn får ta över de rent medicinska skäl som alltid bör väga tyngst.

Socialstyrelsens idé att koncentrera hjärt- och lungkirurgin har säkert tillkommit i bästa välmening för att slå vakt om kompetensen. Landstingsförbundet har godkänt reglerna, men det finns inget skriftligt, undertecknad avtal med exempelvis Malmöhus läns landsting.

I ett år utfördes inga "förbjudna" operationer vid lasarettet i Lund, men så var inte fallet i Göteborg. I januari utfördes en hjärt- och en lungtransplantation i Lund. Jag hoppas att man fortsätter på den vägen när medicinska skäl, som i de här fallen, föreligger.

Kompetens för hjärt- och lungtransplantationer finns förutom i Stockholm och Göteborg också i Lund och Uppsala. Det kan noteras att antalet operationer under ett år där hjärt- och lungmaskin använts har varit 1 375 i Lund, 1 100 i Uppsala och 800 i vardera Stockholm och Göteborg.

Vill man nu tvunget ha styrning så är det faktiskt mera motiverat att koncentrera barnhjärtkirurgin, eftersom antalet sådana ingrepp är betydligt färre. Sådana operationer sker både med och utan hjärt- och lungmaskin. Vid lasarettet i Lund utförs båda varianterna, medan de i Stockholm har delats upp på Karolinska och S:t Göran och i Göteborg på Sahlgrenska och Östra sjukhuset – något som talar för Lund.

Jag har tre fölfrågor. Delar socialministern min uppfattning att en kon-

centration är mera motiverad när det gäller barnhjärtkirurgin än när det gäller motsvarande ingrepp på vuxna?

Anser socialministern att socialstyrelsens hårda regler med hot om sanktioner borde kunna ersättas med rekommendationer så att patientens bästa alltid kommer i förgrunden?

Socialministerns svar avsåg som vi just har hört år 1990. Tänker socialministern tänka om 1991?

Anf. 119 Socialminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Socialstyrelsen har vissa kriterier för olika typer av specialistvård. Det gäller inte bara hjärt- och lungtransplantationer och barnhjärtkirurgi. Det gäller också en hel del andra specialistvårdsområden.

Enigheten om att inte splittra resurserna är mycket stor bland de medicinska experterna, och därför föreslogs och beslutades om fördelning av olika specialistfunktioner mellan de olika stora sjukhusen.

Däremot är det alldeles riktigt att det råder oenighet bland den medicinska expertisen om vart de olika specialområdena skulle lokaliseras. Därom kan man naturligtvis fortsätta diskutera ganska mycket. Mot denna bakgrund finns det anledning att överväga vissa förändringar när det gäller ansvarsfördelning m.m. för beslut kring lokalisering och dimensionering av den högspecialiserade vården. Denna fråga kommer att aktualiseras bland sjukvårdshuvudmännen under det kommande året.

När det gäller den speciella frågan om barnhjärtkirurgi delar jag den uppfattningen, och när det gäller de hårda reglerna är det faktiskt på det sättet att dessa bara är rekommendationer. Det finns naturligtvis också en speciell bakgrund till dessa rekommendationer som hänger samman med just koncentration av resurserna att göra. Det gäller inte bara det operativa ingreppet, utan det gäller också s.k. kringresurser. Det är då frågan om både medicinsk kompetens, underlag för forskning och naturligtvis också frågan om vilka ekonomiska resurser vi har att avsätta för vart och ett av dessa specialistområden.

Anf. 120 KNUT WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Det gläder mig att socialministern hade vissa öppningar. Bl.a. sade hon att det inte är regler, utan rekommendationer. Men då måste jag erinra socialministern om att socialstyrelsen har gått ut mycket hårt just när det gäller transplantationerna i Lund. Socialstyrelsen säger så här enligt ett tidningsreferat: "Staten kommer att sätta stopp för dessa transplantationer, antingen genom lagändring eller genom minskade anslag, beslöt socialstyrelsen på torsdagen."

Detta rimmar illa med vad socialministern sade om rekommendationer.

Socialstyrelsen hotar alltså med lagstiftning. Det är förvisso inte socialstyrelsen som stiftar lagar. Är socialministern beredd att ta avstånd från detta angrepp mot att två transplantationer gjordes i Lund?

Anf. 121 Socialminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Jag får erinra om att bakgrunden till specialistlistan eller den s.k. rikssjukvården är att man faktiskt bland både sjukvårdshuvudmännen,

socialstyrelsen och den samlade medicinska expertisen är överens om att det är skäl att koncentrera viktiga medicinska resurser kring specialistvård. Där-
emot råder medicinsk oenighet kring var man skall lägga dessa områden.

Jag vill återigen påpeka att mot denna bakgrund har jag för avsikt att ta upp denna diskussion med sjukvårdshuvudmännen.

Anf. 122 KNUT WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Om man tänker sig ett fall där en patient befinner sig i Skåne och drabbas av akut sjukdomstillstånd och ett organ också finns tillgängligt där, men patienten inte är i den konditionen att han kan flyttas till Göteborg eller Stockholm, och läkaren beslutar då att operationen ändå får utföras.

Anser socialministern detta beslut motiverat?

Avser socialministern att, om man fortsätter att triskas i Lund, följa socialstyrelsens förslag att stifta en tvingande lag?

Anf. 123 Socialminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Jag ber att få hänvisa till vad jag sade i mitt första anförande.

Anf. 124 KNUT WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Jag beklagar att socialministern inte kunde göra ett klart ställningstagande i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1989/90:416 om patent på liv

Anf. 125 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Åsa Domeij har frågat mig om regeringen vidhåller sin uppfattning i frågan om patent på liv och hur regeringen i så fall tänker föra in detta tydligt i den svenska lagstiftningen. Hon har vidare frågat hur regeringen driver frågan internationellt.

Den 16 februari 1989 uttalade jag i ett frågesvar att jag avvisar tanken på patent på levande varelser. Utgångspunkten för Åsa Domeijs frågor är att jag enligt henne skulle ha redovisat en annan uppfattning när jag för en vecka sedan besvarade en fråga av Martin Olsson om patent inom biotekniken.

Denna utgångspunkt är felaktig. Martin Olssons fråga rörde ett pågående rättsligt förfarande rörande patent för bl.a. växtceller. Låt mig upprepa vad jag svarade Martin Olsson: Frågan har inte slutligt avgjorts. Regeringen har därför inte haft anledning över huvud taget att överväga några åtgärder på grund av det beslut i frågan som har fattats i det europeiska patentverket.

I detta ligger ingen motsättning till vad jag har redovisat som min uppfattning om patent på levande varelser. Min inställning på den punkten är oförändrad. Denna uppfattning har också från svensk sida förts fram i de internationella sammanhang där frågan om det rättsliga skyddet för biotekniska uppfinningar har behandlats.

Som jag har framhållit tidigare är vår strävan att finna etiskt tillfredsstäl-

lande lösningar som samtidigt kan vinna en bred internationell uppslutning. Det senare är viktigt för att bevara den internationella rättslikheten på området. Den internationella regleringen utgör ju, som Åsa Domeij säkert känner till, grunden för den svenska lagstiftningen. Det är därför vi i första hand måste inrikta oss på att få till stånd en godtagbar internationell reglering.

Anf. 126 ÅSA DOMEIJ (mp):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Det är en sak som jag verkligen undrar. Vad kommer regeringen att göra om den märker att det europeiska patentverket faktiskt godkänner detta patent? Om regeringen håller fast vid uppfattningen att patent inte skall få tas på levande organismer, så måste någonting göras. Hur kommer ni att agera på det internationella planet?

I det tidigare frågesvaret som lämnades för ungefär ett år sedan sade justitieministern att denna tanke bör komma till uttryck både i den svenska patentlagstiftningen och i den internationella regleringen på området.

Justitieministern säger där egentligen att den svenska patentlagstiftningen på denna punkt är oklar. Det vet vi ju att den är.

När och hur kommer regeringen att framlägga förslag om ändringar i denna fråga?

Anf. 127 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Jag vill nämna att den administrativa prövningen av en patentansökan inte är slutgiltigt avgjord genom att det internationella patentverket har tagit ställning till den. Patentets giltighet i Sverige avgörs slutgiltigt i Sverige av svensk domstol.

När det gäller frågan om de etiska ställningstagandena kring användandet av den här tekniken tycker jag att det är oerhört viktigt att vi har en bred enighet kring synen på gentekniken och dess användning. Det är också regeringens ambition att skapa en bred parlamentarisk förankring för bl.a. vårt internationella agerande i dessa frågor.

För närvarande överväger regeringen formerna för denna breda parlamentariska förankring.

Anf. 128 ÅSA DOMEIJ (mp):

Fru talman! Jag måste gå vidare, trots allt. Det är väldigt oklara svar.

I ett frågesvar som lämnades för ungefär ett år sedan sade justitieministern att tanken att patent inte skall få tas på levande organismer bör tydliggöras i den svenska patentlagstiftningen. Regeringen har alltså tidigare, för ungefär ett år sedan, faktiskt tagit ställning till att den svenska patentlagstiftningen är oklar – ett klart politiskt ställningstagande. Då måste det framläggas någon proposition om en lagändring. Jag skulle vilja veta justitieministerns inställning till denna fråga.

Jag vill också veta hur regeringen kommer att agera på det internationella planet ifall detta patent godkänns i det europeiska patentverket då frågan blir slutgiltigt avgjord.

Anf. 129 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Jag tror att det är angeläget att jag understryker att vi talar om två skilda saker i denna debatt. För det första, som jag sade tidigare, skall vi inte acceptera patent på genmanipulerade levande varelser. Detta har jag uttalat mig om.

Det är däremot oerhört svårt att ange vilka gränser som skall gälla för patent på andra biotekniska uppfinningar. Detta är en fråga som måste övervägas, och formerna för de övervägandena funderar vi för närvarande på i regeringen.

Hur Sverige skall agera i förhållande till den rättsliga process som pågår för närvarande i Europa vill jag över huvud taget inte uttala mig om nu. Regeringen skall inte agera i rättsliga processer som är föremål för prövning hos rättsinstanser vare sig internationellt eller i Sverige.

Anf. 130 ÅSA DOMEIJ (mp):

Fru talman! Jag försöker nu ställa frågan väldigt enkelt. Regeringen har alltså som ståndpunkt att patent inte skall få tas på några levande organismer över huvud taget. Regeringen har också sagt att den svenska patentlagstiftningen är oklar och att denna tanke bör komma till uttryck där. Då måste det ju komma någon proposition till riksdagen, för det är bara riksdagen som kan ändra på lagstiftningen här i landet. Detta är den ena frågan. Det är ju två saker som vi pratar om.

När det gäller det internationella läget har regeringen sagt, via justitieministern, att vi skall driva detta internationellt. Jag vill inte att regeringen skall kommentera just det rättsfall som jag har tagit upp. Jag vill veta vad regeringen kommer att göra. Hur kommer ni att driva frågan internationellt, om detta patent faktiskt godkänns i det europeiska patentverket?

Anf. 131 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Helt oberoende av vad det internationella patentverket gör pågår det ett internationellt arbete när det gäller patentlagstiftningen. Det internationella arbetet utgör grundvalen även för den svenska lagstiftningen. I de sammanhangen agerar Sverige utifrån de principiella ståndpunkter som jag tidigare har redogjort för. För att dessutom säkerställa grunden för svenskt kommande lagstiftningsarbete överväger regeringen former för en bred parlamentarisk beredning. Tydligare än så tror jag inte att jag kan svara på Åsa Domeijs fråga.

Anf. 132 ÅSA DOMEIJ (mp):

Fru talman! Vi kommer tydligen inte längre. Vi kanske får chans till fler debatter om regeringens internationella agerande i fortsättningen. Vi kanske skall ta en separat debatt om just det.

Det är ganska intressant att regeringen tidigare har sagt att detta bör komma till uttryck i den svenska patentlagstiftningen, utan att regeringen ens kan säga att det kommer någon form av proposition. Det är också intressant att regeringen inte mera klart vill säga hur man kommer att agera internationellt i framtiden. Om det visar sig att många länder väljer att gå en annan väg än Sverige, måste Sverige försöka påverka.

Anf. 133 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Jag kan inte underlåta att återigen understryka att det är precis detta Sverige håller på med i det internationella arbetet, att påverka det internationella regelsystemet, eftersom det utgör en grund även för det svenska lagstiftningsarbetet. Något svenskt lagstiftningsarbete kommer inte att kunna vidtas förrän det internationella arbetet är avslutat. Vi överväger former för att säkerställa en bred parlamentarisk förankring i anslutning till det internationella arbete som pågår.

Nu borde Åsa Domeij vara nöjd med svaret.

Anf. 134 ÅSA DOMEIJ (mp):

Fru talman! Jag får väl vara nöjd här. Men jag måste verkligen bevaka att regeringen driver dessa frågor internationellt. Det skulle vara mycket klargörande och stärka Sverige internationellt om regeringen klart och tydligt sade att man kommer att lägga fram ett lagförslag där man helt enkelt inte tillåter patent på liv. Då skulle man verkligen tro på att Sverige vill driva detta internationellt i framtiden, om man nu ser detta som en så viktig principfråga att man faktiskt vill göra någonting åt den i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1989/90:395 om porrbutik på Arlanda International

Anf. 135 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Fru talman! Anna Horn af Rantzien har frågat mig vad jag kan och vill göra för att stävja förekomsten av en eventuell porrbutik i tax-free-avdelningen på Arlanda flygplats.

Bakgrunden till frågan är ett brev från en fransk resenär till luftfartsverket. Resenären hade enligt brevet vid utresa från Sverige i tax-free-avdelningens presentbutik på väl synlig plats funnit ett utbud om ca 15–20 pornografiska tidskrifter.

Låt mig först meddela att det enligt uppgift från luftfartsverket och Arlanda inte finns och inte heller har funnits någon "porrbutik" på flygplatsen. Vad som finns – och som också framgår av brevet – är en butik som bl.a. säljer choklad och tidskrifter. Bland de tidskrifter som saluförs finns s.k. herrtidningar.

Det är uppenbart att framställningar som skildrar kvinnor på ett kränkande och förnedrande sätt motverkar samhällets strävanden att främja jämställdhet. Om detta är Anna Horn af Rantzien och jag säkert helt överens.

Jag utgår emellertid från att man på Arlanda efterlever de bestämmelser som finns angående pornografi. Enligt det s.k. skyltningsförbudet i brottsbalken är det straffbart att på eller vid allmän plats skylta med pornografiska bilder på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt. Det är också bl.a. förbjudet att saluföra tidskrifter med bilder av sexuellt våld eller tvång.

förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav förste vice talmannen att Anita Stenberg i stället fick delta i överläggningen.

Prot. 1989/90:66
13 februari 1990

Anf. 136 ANITA STENBERG (mp):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet Margot Wallström för svaret. Jag tycker att Arlanda utrikeshalls tax-free-shop inte får ge våra resenärer ett intryck av att de har kommit till Bangkoks sexdistrikt eller de röda lyktornas kvarter i Amsterdam, som denne fransman skrev. Själv har jag inte kunnat kontrollera den s.k. sexbutiken. Man kommer ju inte in i tax-free-butiken utan biljett för en utrikesresa, och det har jag ingen.

Jag tycker att det är självklart att vi inte skall behöva försättas i en sådan här situation. Under alla förhållanden skall inte porrtidningar exponeras på ett sådant sätt att det väcker allmän anstöt. Det är tydligen vad som har skett, annars hade vi inte fått brevet. Det är straffbart att skylta på det här sättet.

Räcker det för statsrådet att Arlanda Airport säger att det inte finns någon porrbutik? Det kanske det gör. Det finns bara en butik som säljer choklad och tidskrifter, sägs det. Men det ena utesluter väl inte det andra? Se till att vi inte har en försäljning i Arlandas tax-free-shop som väcker anstöt! Det ger oss dålig reklam. Dessutom är det ganska generande för Sveriges kvinnor. Det verkar så onödigt, det här. Kan man inte göra någonting åt det?

Anf. 137 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Fru talman! Jag har själv varit i butiken, och jag vet att det inte finns någon porrbutik. Det kanske går bra för miljöpartiet att fråga någon som eventuellt åker utomlands hur det ligger till och få en rapport direkt från fältet, så att säga.

Jag måste utgå från att luftfartsverket faktiskt rapporterar sanningen. Butiken säljer herrtidningar, och det kan vi inte förbjuda den att göra. Däremot finns det regler i brottsbalken och i tryckfrihetsförordningen som reglerar rättsläget när det gäller pornografi och hur man får exponera sådana här alster.

Jag tror att det bästa sättet är att vi alla hjälps åt. Jag tycker att kvinnoorganisationerna redan gör ett utmärkt arbete med att anmäla till åtal det som man tror är åtalbart och straffbart. Det skall vi hjälpas åt med, att se till att vi håller rent. Det är viktigt att vi agerar och bildar opinion även mot dessa tidningar. Men vi har ingen möjlighet att förbjuda butikerna att sälja herrtidningar. Enligt vad vi förstår efterlevs lagen i detta fall. Fransmannen kan ju ändå ha tagit anstöt av dessa tidningar, som ju många gör. Det finns en hel del att göra i hans hemland också, tror jag.

Anf. 138 ANITA STENBERG (mp):

Fru talman! Det är jag helt övertygad om, och jag vet inte hur ledsen han var. Han har i alla fall skrivit brevet. Jag tycker att det är litet genant med en sådan här situation. Det kanske inte är så mycket att göra åt, men vi får hålla ögonen öppna. Jag är övertygad om att vi egentligen tycker samma sak om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1989/90:413 om arbetsituationen i Ljusne

Svar på frågor

Anf. 139 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Olle Östrand har frågat mig om jag är beredd att medverka till att nya arbetstillfällen skapas i Ljusne och att Stora tar sitt sociala ansvar.

Bakgrunden till frågan är att Swedplay AB i Ljusne försatts i konkurs. Bolaget tillverkar plywood och har 45 anställda. Det överläts i december av de tidigare ägarna Stora AB och Iggesund Timber AB till platschefen.

Enligt frågeställaren har Ljusne under 1970- och 80-talen varit utsatt för en mycket brutal strukturomvandling. Stora har varit det dominerande företaget på orten under denna tid. Bolaget har dock, enligt frågeställaren, inte gjort några nämnvärda ansträngningar för att medverka till att ny verksamhet startas och därmed inte tagit det sociala ansvar som man kan begära av ett av vårt lands största företag.

Jag är mycket väl medveten om de sysselsättningsproblem som under många år funnits i Ljusne och i andra delar av Söderhamns kommun. Kommunen är också sedan flera år inplacerad i regionalpolitiskt stödområde. Sedan 1985 har ett femtiotal företag fått regionalpolitiskt stöd med tillsammans ca 50 milj. kr., och ca 250 nya arbetstillfällen beräknas ha tillkommit med hjälp av stödet.

Regeringen har också på andra sätt aktivt medverkat till att främja sysselsättningen i kommunen. Jag tänker exempelvis på bildandet av investmentbolaget Söderhamn Invest AB, etableringen av Pharmacia AB, beviljande av ett beredskapslån på 165 milj. kr. till Bergvik Kemi AB och på olika nyetableringar i samband med Korsnäs AB:s avveckling av sina verksamheter i Marmaverken.

Regeringen kommer även i fortsättningen att uppmärksamma kommunens problem och på olika sätt verka för en positiv utveckling.

Jag instämmer med frågeställaren i att stora företag har ett ansvar för att medverka till att ny sysselsättning skapas i samband med att de gör nödvändiga strukturförändringar. I det sammanhanget kan de aktiva insatser som Korsnäs har gjort för att skapa ny sysselsättning i Marmaverken tjäna som exempel. Det vore enligt min mening önskvärt att Stora fördjupar sitt ansvar och engagerar sig på samma sätt för Ljusne.

Anf. 140 OLLE ÖSTRAND (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Jag är mycket väl medveten om att situationen i Söderhamn hade varit mycket allvarligare än den är i dag utan mycket aktiva insatser från regeringens sida. Jag är naturligtvis även glad över att statsrådet nu försäkrar att han även i fortsättningen skall försöka verka för att Söderhamn skall gå en positiv framtid till mötes.

Rune Molin måste emellertid förstå att jag som enskild riksdagsman känner både ilska och vanmakt när jag under en följd av år följt utvecklingen i Ljusne. Ser man litet historiskt på skeendet i Ljusne tror jag att jag med bestämdhet kan hävda att det inte finns en bruksort i detta land och i denna storleksordning, med 3 500 invånare, som har utsatts för en så brutal strukturförändring. Det mest beklämande i denna process tycker jag är att Sveriges största skogsbolag, nämligen Stora, står bakom denna strukturom-

vandling. Under 60- och 70-talen har nästan 1 500 arbetstillfällen försvunnit. Praktiskt taget all verksamhet har lagts ned i Ljusne med undantag av ett sågverk med 250 anställda.

Sedan 1968 har följande företag som jag skall räkna upp antingen lagts ned eller övergått i annan ägo: Plywoodfabriken har nyligen gått i konkurs. Boardfabriken har övergått till annan ägare och har nu sammanlagt 40 anställda. Kättingfabriken har lagts ned. Trähusfabriken har lagts ned. Tvätteriet har lagts ned. Byggnadsavdelningen har lagts ned. En mekanisk verkstad har lagts ned. Elavdelningen har lagts ned. Samhällsavdelningen har lagts ned. Transportavdelningen har lagts ned. Det är vad som har åstadkommit i Ljusne under dessa årtionden. Och det är naturligtvis fullständigt oacceptabelt.

Jag vill nu ställa följande fråga till statsrådet: Är statsrådet beredd att nu ta direkta kontakter med Stora för att få företaget på andra tankar?

Svar på frågor

Anf. 141 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Regeringen är väl medveten om de problem Ljusnes och Söderhamns kommuner har. Regeringen för en dialog med Stora AB i andra frågor. Även frågan om företagets engagemang i Ljusne skall tas upp. Det kan jag utlova.

Anf. 142 OLLE ÖSTRAND (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka för detta. Statsrådet nämnde i sitt svar Korsnäs agerande när sulfatfabriken i Marmaverken lades ned. Företaget hade 200 anställda. I detta fall har bolaget verkligen tagit sitt sociala ansvar. Under denna avvecklingsperiod har bolaget tillskapat lika många jobb som har försvunnit. Det tycker jag är ett exempel på vad man kan begära av ett stort skogsbolag när det lägger ned en så pass omfattande verksamhet.

Jag får naturligtvis hoppas att industriministern kan påverka Stora. Jag har hört att Stora har ett investeringsprogram på 2,9 miljarder. Om en del av dessa pengar investerades i Ljusne skulle mycket positivt kunna åstadkommas.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1989/90:425 om en effektivare energianvändning

Anf. 143 Industriminister RUNE MOLIN:

Fru talman! Krister Skånberg har frågat mig vilka åtgärder jag planerar för att främja effektivare energianvändning inom alla samhällssektorer, speciellt på elsidan.

Energieffektivisering är ett prioriterat område enligt de energipolitiska riktlinjerna. Genom att möjligheterna till lönsam energihushållning tas till vara minskar belastningen på såväl miljön som hushållens och företagens ekonomi. Kravet på hushållning gäller i särskilt hög grad användningen av el.

Med dessa utgångspunkter är det nödvändigt med fortsatta insatser för att

Svar på frågor

en effektiv användning av energi inom alla samhällssektorer skall åstadkommas.

Arbetet med det elhushållningsprogram som regeringen föreslog och som riksdagen godkände år 1988 pågår nu. Tyngdpunkten i detta program utgörs av ett stöd till teknikupphandling av eleffektiva och elersättande produkter, processer och system. Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit att statens energiverk under nästa budgetår skall få göra åtaganden inom en ram på 50 milj. kr. utöver tidigare anvisade 150 milj. kr. Det totala medelsbehovet för stödet har beräknats till 400 milj. kr.

Ett energihushållningskansli har inrättats vid statens energiverk för att dels administrera teknikupphandlingsstödet, dels för att fungera som kansli åt elanvändningsrådet. Detta råd har till uppgift att samordna effektiviseringsarbetet mellan de statliga myndigheterna samt att samla och förmedla kunskap om dessa frågor. Den 1 april 1990 skall rådet redovisa för regeringen hur arbetet framskrider. Då kommer även en utvärdering av teknikupphandlingsstödet att lämnas.

Sedan 1986 pågår inom statens vattenfallsverk ett särskilt elhushållningsprojekt, Uppdrag 2000, som inom olika användningsområden kartlagt de praktiska möjligheterna att åstadkomma effektivare elanvändning. Resultaten från detta projekt har hittills varit så lovande att Vattenfall beslutat avsätta 1 miljard kronor under en femårsperiod för att omsätta resultaten i verkets kommersiella verksamhet.

Inom statens energiverk pågår för närvarande, på regeringens uppdrag, ett omfattande utredningsarbete om energihushållningsfrågor. Detta utredningsarbete blir ett viktigt underlag för den energipolitiska proposition som regeringen avser att förelägga riksdagen i höst. I propositionen kommer de åtgärder för såväl energitillförsel som energianvändning som bör vidtas för att elförsörjningen skall säkerställas vid mitten av 1990-talet att redovisas. Regeringen kommer då att redovisa uppnådda resultat av de pågående hushållningsaktiviteterna och behovet av särskilda åtgärder för att stimulera energihushållning.

Förste vice talmannen konstaterade att frågeställaren ej var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

30 § Svar på fråga 1989/90:405 om kontrollen över säpo

Anf. 144 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Per Gahrton har ställt ett par frågor till mig som gäller bl.a. kontrollen över säkerhetspolisen.

Låt mig först säga att det som under senare tid har rapporterats i massmedierna om tidigare förhållanden inom säkerhetspolisen har samband med den förundersökning som pågår om misstänkt olaglig avlyssning. I den saken måste självfallet full klarhet nås. Samtidigt är det djupt olyckligt om det därvid kommer ut uppgifter om säkerhetspolisen som inte bör vara offentliga. Det skadar verksamheten.

De förhållanden som Per Gahrtons frågor tar sikte på tillhör en tidigare

period inom säkerhetspolisen. Säkerhetspolisen har sedan drygt ett halvt år en ny ledning. Sedan en tid pågår det också ett genomgripande förändringsarbete i fråga om säkerhetspolisen som bl.a. syftar till att stärka den parlamentariska kontrollen över verksamheten. Riksdagen behandlade förra våren förslag från regeringen om säkerhetspolisens organisation och inriktning. Detta första steg i förändringsarbetet håller nu på att genomföras. Ytterligare förändringar är att vänta sedan säpo-kommittén i vår avslutat sitt arbete.

Anf. 145 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Vi har haft en del debatter i detta ämne och kommer väl antagligen att ha ytterligare debatter i detta ämne.

Nu säger statsrådet att det är tidigare förhållanden inom säkerhetspolisen som har avslöjats i pressen. Och det är naturligtvis till stor del riktigt. Men frågan är om man kan lita på att det verkligen är tidigare förhållanden.

Problemet är att det aldrig har förekommit någon riktigt genomgripande rekonstruktion av den svenska säkerhetspolisen. Vi har så enormt många uppgifter belagda även om felaktigt beteende från svenska säkerhetspolisens sida under de senaste åren och kanske längre tid tillbaka. Det som saknas är en ordentlig insyn, att man går igenom alla dessa register som förekommer och verkligen rensar, gallrar bland dem.

Nu beklagar statsrådet att en del hemliga uppgifter har kommit ut. Det är klart att en del hemliga uppgifter inte bör komma ut, men samtidigt är det stora problemet att aldeles för litet kommer ut. Det borde vara mycket mera av offentlighet och en genomgripande upprepning av det svenska säpoträsket. I andra länder ägnar man sig nu åt sådant. Man har verkligen insett att man måste gå till botten med detta problem.

Jag skulle ändå vilja fråga, eftersom det finns en liten öppning i slutet av statsrådets svar, nämligen att ytterligare förändringar är att vänta: Kan man tänka sig t.ex. att regeringens förordning om hur säpos registrering skall gå till kan offentliggöras så att vi kan ha en samhällsdebatt om detta? Kan man tänka sig att vi får en medborgarkommission som kan gallra i dessa register, så att man verkligen kan lita på att de gallras på rätt sätt? Kan man tänka sig att alla riksdagspartier får samma typ av insyn i utredningsarbetet kring säpos verksamhet?

Anf. 146 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag vill först säga att jag har litet svårt att instämma i vad Per Gahrton säger om att det saknas en ordentlig insyn i säkerhetspolisens verksamhet. Det finns ingen verksamhet som har varit föremål för så oerhört stor mängd av ganska genomträngande utredningar under senare år som säkerhetspolisen.

Vi har en parlamentarisk säpo-kommitté om säkerhetspolisens inriktning och organisation. Den har lett till en proposition som vi har förelagt riksdagen. Vi har haft en enmansutredning som gick in på säpos arbetsmetoder. Landshövding Gunnarsson har gått igenom säpos verksamhet i samband med det som skedde när Olof Palme sköts. Vi har haft en särskild utredning i ett ämne som vi har diskuterat här tidigare. Justitiekanslern har gått igenom

Svar på frågor

ett mycket omfattande material om påstådd åsiktsregistrering och har rapporterat detta på ett ganska utförligt sätt. Vi har lagt fram förslag i riksdagen, och vi har haft debatter. Vi har nu en parlamentarisk utredning som pågår.

Jag tycker att detta vittnar om en utomordentlig flora av undersökningar, där vi har kunnat gå in i säpos material. I det här läget, efter allt som har varit och med tanke på det arbete som nu pågår, bör den parlamentariska kommitté som sitter få tid på sig att lägga fram sina förslag innan jag utlovar något ytterligare i specifika frågor.

Anf. 147 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Utredningar är inte detsamma som insyn. Det är riktigt att en del av samhällsetablissemangets betrodda tjänstemän har fått en hel del insyn. Men problemet är att den andra delen av samhället, som också är en del av det demokratiska samhället, fredlig och laglydig och som i olika omgångar har varit utsatt för säpos verksamhet, inte bereds samma insyn. Då uppstår en förtroendeklyfta. En sådan förtroendeklyfta som finns i dag kommer att finnas kvar i förhållande till säpo så länge man inte kan låta de parlamentariska företrädarna för en del av de grupper som har varit utsatta för säpos verksamhet också få samma insyn som andra partier. Varför kan inte vpk och miljöpartiet få samma insyn som andra partier? Om vi ändå kunde få ett genombrott på den punkten vore det ett första steg till någonting.

Anf. 148 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Per Gahrton säger att utredningar inte är detsamma som insyn. Men de som har bedrivit utredningar har haft speciella befogenheter att gå in i säkerhetspolisens material och register, och de har kunnat bilda sig en uppfattning om detta. Jag tycker att det är litet oförsynt att påstå att dessa personer tillhör samhällsetablissemanget och att de därför inte skulle ha intresse av att ta reda på vad som finns. De har ett ämbetsansvar och skall redovisa vad de har kommit fram till. Jag har fullt förtroende för att de faktiskt också gjort det.

Sedan tillhör det bilden att vi inte kan ha fullständig insyn i alla uppgifter som finns hos säkerhetspolisen. Jag tycker inte att man skall spela på detta som att det är detsamma som att någonting är skumt och konstigt. Det är viktigt både att få denna insyn och att en del av uppgifterna faktiskt stannar hos säkerhetspolisen och inte dagligen ventileras i massmedia.

Anf. 149 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Problemet, herr statsråd, är ju att oegentligheter har påvisats av t.ex. Carl Lidbom, som menade att registrering som inte borde ha skett har skett. Det är möjligt att det gäller tidigare förhållanden, men det är svårt att veta. När avslöjanden kommer visar det sig att det gäller tidigare förhållanden, och de avslöjanden som kommer senare gäller dagens förhållanden, som då har blivit tidigare förhållanden. Det är denna problematik som gör att man vill ha allsidig insyn. Det är ingen som begär att hela svenska folket samtidigt skall gå och rota i dessa register.

Men att det finns en förtroende klyfta i förhållandet till miljörelsen och fredsrelsen, som har varit utsatta för säpos verksamhet, kan inte vara förvånande. Vad vore då enklare än att bredda den parlamentariska insynen? Det blygsammaste krav som man kan ställa är att parlamentarisk insyn verkligen skall vara parlamentarisk och att även miljöpartiet och vpk får en med andra partier likvärdig insyn. Vad är det för fel på detta krav?

Anf. 150 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag tycker ändå, Per Gahrton, att det bör noteras att vi på en mycket viktig punkt som Per Gahrton tidigare har tagit upp, nämligen frågan om påstådd åsiktsregistrering, har fått en rapport för ungefär en månad sedan av justitiekanslern. Där redovisar justitiekanslern på grundval av ett mycket omfattande material att han inte finner något belägg för ett sådant påstående. Jag tycker att detta vore värt att ta fram, redovisa och poängtera så att man där, på denna viktiga punkt, kan säga att nu bör åtminstone den misstänksamheten ha skingrats och att vi kan vara lugna. Det tycker jag att Per Gahrton borde medverka till.

Anf. 151 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Dess värre är det ganska svårt. Justitiekanslern sade samtidigt att de personer som hade skrivit till honom och som alltså inte var åsiktsregistrerade kunde vara registrerade av andra skäl. Detta har vi haft debatter om här ett antal gånger som har varit något av moment 22 eller Kafka. Där har det inte ens för riksdagsledamöter gått att få något besked om hurvida de är registrerade därför att de utgör säkerhetsrisker eller om de är registrerade därför att säpo skall skydda dem mot någon sorts fara. Jag tänker inte ta upp en debatt om detta här i dag, vi har debatterat det flera gånger tidigare, men statsrådet berörde ämnet. Dess värre kan jag inte på något sätt finna att JK:s utredning rätat ut alla frågetecken.

Det är möjligt att en del av oss inte är åsiktsregistrerade, men det kan tänkas att vi är registrerade av andra skäl. Vi får inte veta om vi betraktas som säkerhetsrisker eller om vi skall skyddas. Det är en märklig och helt oacceptabel situation.

Statsrådet kanske ändå kan ge svar på frågan vad det är för fel på ståndpunkten att alla parlamentariska partier skall vara representerade i parlamentariska organ med insyn i säpo.

Anf. 152 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag tänker inte i dag ge mig in på vad som kan komma ut av de rapporter som säpo-kommittén nu arbetar med. Vi har redovisat för riksdagen hur vi tänker, och riksdagen har fattat sina beslut. Då har jag ingen anledning att gå in en diskussion om detta nu.

Anf. 153 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Inte heller jag skall förlänga debatten. Jag får tolka ett utblivet svar som något bättre än ett nej i alla fall. Jag ser fram emot en tid då i

varje fall alla riksdagspartier har samma insyn i säkerhetspolisens verksamhet. Jag tycker att det är ett minimikrav i en demokrati.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1989/90:82 till justitieutskottet

32 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Skrivelse
1989/90:84 Meddelande om kommande förslag till lagstiftning om begränsningar i avdragsrätten för värdeminskning på inventarier m.m.

33 § Anmälan och hänvisning av ärenden till utskott

Anmäldes
Motionerna
med anledning av prop. 1989/90:94 om tillfälligt förbud mot höjning av vinstutdelning i vissa aktiebolag
1989/90:Fi24 av Bengt Westerberg m.fl. (fp)
1989/90:Fi25 av Gunnar Björk m.fl. (c)
1989/90:Fi26 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)
1989/90:Fi27 av Carl Bildt m.fl. (m)

Motionerna hänvisades till finansutskottet.

34 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 13 februari

1989/90:428 av *Hugo Hegeland* (m) till statsrådet Lena Hjelm-Wallén om bistånd till Rumäniens aidssjuka barn:

Rumäniens sjukvård står maktlös inför en HIV-epidemi bland tusentals barn, enligt uppgifter i Svenska Dagbladet den 12 februari. Aidssjuka lämnas ensam till slutet. Personalen står maktlös och kan bara ge barnen mat

och byta på dem. Ändå är stanken av urin och avföring bedövande på Viktor Babessjukhuset i Bukarest. Några läkemedel för att lindra barnens plågor finns knappast.

Med anledning härav vill jag fråga biståndsministern:

Är biståndsministern beredd att skyndsamt vidta åtgärder så att disponibla resurser inom vårt u-landsbistånd används för inköp av smärtstillande medel att sändas till aidssjuka, dödsdömda barn på sjukhus i Rumänien?

Prot. 1989/90:66
13 februari 1990

Svar på frågor

35 § Kammaren åtskildes kl. 17.39.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 13 februari

1 §	Meddelande om uppskjutet besök av Tjeckoslovariens talman	1
2 §	Justering av protokoll	1
3 §	Svar på fråga 1989/90:414 om majoritetsval Statsminister Ingvar Carlsson Per Gahrton (mp)	1
4 §	Svar på fråga 1989/90:398 om kompensation till idrotten för kostnader på grund av skattereformen Bostadsminister Ulf Lönnqvist Lennart Brunander (c)	3
5 §	Svar på fråga 1989/90:415 om effekterna av skatteomläggningen för de ideella organisationerna Bostadsminister Ulf Lönnqvist Stig Bertilsson (m)	6
6 §	Svar på fråga 1989/90:421 om fritidshusområden i närheten av ladugårdar Bostadsminister Ulf Lönnqvist Roy Ottosson (mp)	9
7 §	Svar på fråga 1989/90:402 om Sveriges förbindelser med Rumänien Utrikesminister Sten Andersson Bo Hammar (vpk)	12
8 §	Svar på fråga 1989/90:403 om säpos aktioner mot PLO Utrikesminister Sten Andersson Per Gahrton (mp)	14
9 §	Meddelande om svar på interpellationerna 1989/90:114 och 118 Miljöminister Birgitta Dahl	16
10 §	Svar på fråga 1989/90:306 om fjällederna i Västerbotten Miljöminister Birgitta Dahl Ulla Orring (fp)	16
11 §	Svar på fråga 1989/90:388 om Englands dumpning i Nordsjön av miljöfarligt avfall Miljöminister Birgitta Dahl Marianne Samuelsson (mp)	18
12 §	Svar på fråga 1989/90:389 om ökad rättssäkerhet m.m. i tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen Miljöminister Birgitta Dahl Ulf Melin (m)	20
13 §	Svar på fråga 1989/90:391 om förbud mot PVC-förpackningar Miljöminister Birgitta Dahl Åsa Domeij (mp)	22
14 §	Svar på fråga 1989/90:392 om avvecklingen av freoner Miljöminister Birgitta Dahl Åsa Domeij (mp)	24

15 § Svar på fråga 1989/90:404 om det s.k. NEX-projektet	24
Miljöminister Birgitta Dahl	
Per Gahrton (mp)	
16 § Svar på frågorna 1989/90:418 och 422 om naturskyddad skog . .	25
Miljöminister Birgitta Dahl	
Roy Ottosson (mp)	
17 § Svar på fråga 1989/90:423 om naturvårdsverket	28
Miljöminister Birgitta Dahl	
Karin Starrin (c)	
18 § Svar på fråga 1989/90:419 om satsning på jord- och skogsbruk i Norrland, m.m.	29
Jordbruksminister Mats Hellström	
Roy Ottosson (mp)	
19 § Svar på fråga 1989/90:420 om laxfisket längs Norrlandskusten . .	32
Jordbruksminister Mats Hellström	
Roy Ottosson (mp)	
20 § Svar på fråga 1989/90:409 om alkoholkonsumtion på s.k. LVM- hem	35
Statsrådet Bengt Lindqvist	
Sten Svensson (m)	
21 § Svar på fråga 1989/90:417 om miljöskadliga utsläpp från luftfar- ten	37
Kommunikationsminister Georg Andersson	
Roy Ottosson (mp)	
22 § Svar på fråga 1989/90:424 om det nya teoretiska körkortsprovet	40
Kommunikationsminister Georg Andersson	
Stina Gustavsson (c)	
23 § Svar på fråga 1989/90:390 om pensionstillskott m.m. för undan- tagandepensionärer	41
Socialminister Ingela Thalén	
Margit Gennser (m)	
24 § Svar på fråga 1989/90:410 om pensionärernas sjukvårdsavgifter	43
Socialminister Ingela Thalén	
Gullan Lindblad (m)	
25 § Svar på fråga 1989/90:411 om hjärt- och lungtransplantationer .	44
Socialminister Ingela Thalén	
Knut Wachtmeister (m)	
26 § Svar på fråga 1989/90:416 om patent på liv	47
Justitieminister Laila Freivalds	
Åsa Domeij (mp)	
27 § Svar på fråga 1989/90:395 om porrbutik på Arlanda International	50
Statsrådet Margot Wallström	
Anita Stenberg (mp)	
28 § Svar på fråga 1989/90:413 om arbetssituationen i Ljusne	52
Industriminister Rune Molin	
Olle Östrand (s)	

Prot. 1989/90:66 13 februari 1990	29 § Svar på fråga 1989/90:425 om en effektivare energianvändning . Industriminister Rune Molin	53
	30 § Svar på fråga 1989/90:405 om kontrollen över säpo Civilminister Bengt K Å Johansson Per Gahrton (mp)	54
	31 § Hänvisning av ärende till utskott	58
	32 § Bordläggning	58
	33 § Anmälan och hänvisning av ärenden till utskott	58
	34 § Meddelande om fråga 1989/90:428 av Hugo Hegeland (m) om bistånd till Rumäniens aidssjuka barn	58